

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

PREGLED PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Informacije o novim presudama i odlukama
Europskog suda za ljudska prava

SRPANJ – RUJAN 2016.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
DALMATINSKA 1, ZAGREB
TEL: 01 4878-100, FAX: 01 4878-111
E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.hr
WEB: uredzastupnika.gov.hr

Ovaj pregled prakse sadrži sažetke presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava prema odabiru Ureda zastupnika Vlade pred Europskim sudom za ljudska prava u relevantnom razdoblju.

Sve sažetke izradio je Ured zastupnika pred Europskim sudom za ljudska prava i oni ne predstavljaju službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih su izrađeni sažeci mogu se pronaći na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika (uredzastupnika.gov.hr) dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

UVOD	4
PRAVO NA ŽIVOT	5
AYDOĞDU protiv TURSKÉ.....	5
ZABRANA MUČENJA	11
J. K. i drugi protiv ŠVEDSKE	11
WENNER protiv NJEMAČKE.....	15
PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST	19
A. M. protiv FRANCUSKE.....	19
BUZADJI protiv MOLDAVIJE.....	22
PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE	26
IBRAHIM I DRUGI protiv UJEDINJENE KRALJEVINE	26
TREVISANATO protiv ITALIJE	31
HERNANDEZ ROYO protiv ŠPANJOLSKE.....	33
PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA	35
GIORGIONI protiv ITALIJE.....	35
FRLAN protiv HRVATSKE.....	38
ZABRANA DISKRIMINACIJE	40
BRITISH GURKHA WELFARE SOCIETY I OSTALI protiv UJEDINJENE KRALJEVINE	40
BRISANJE ZAHTJEVA S LISTE	44
KHAN protiv NJEMAČKE.....	44
ZAŠTITA VLASNIŠTVA	46
SIA AKKA/LAA protiv LATVIJE	46

UVOD

U trećem Pregledu prakse Europskog suda za ljudska prava za 2016. godinu, izdvojene su značajnije presude i odluke tog Suda u razdoblju od srpnja do rujna 2016. godine.

Među presudama posebno se ističu one koje se odnose na kompleksnu problematiku tražitelja azila i njihovog vraćanja u zemlje iz kojih su došli.

Tako je u presudi Velikog vijeća *J.K. i drugi protiv Švedske* Sud ocjenjivao hoće li podnositelji zahtjeva biti izloženi opasnosti od mučenja i nečovječnog postupanja u slučaju povratka u Irak, unatoč tome što je opća sigurnosna situacija u Iraku u trenutku donošenja odluke bila relativno povoljna.

S druge strane, u predmetu *Kahn protiv Njemačke*, Veliko vijeće je obustavilo postupak koji je pokrenut zbog odluke o deportaciji u Irak podnositeljice i izbrisalo zahtjev s liste predmeta zbog jamstava koje je dala njemačka vlada da deportacija neće biti provedena.

U predmetu *A.M. protiv Francuske* Sud je razmatrao pravna sredstva za ocjenu zakonitosti naloga o zadržavanju stranaca radi izvršenja naloga o deportaciji.

Zakonitost lišenja slobode bila je predmet razmatranja i u predmetu *Buzadji protiv Moldavije*, u pogledu određivanja istražnog zatvora u domu.

U presudi Velikog vijeća *Ibrahim i drugi protiv Ujedinjene Kraljevine* Sud je ocjenjivao je li uskraćivanje prava na branitelja osumnjičenicima za terorizam prilikom ispitivanja u policiji dovelo do povrede prava na pošteno suđenje.

U predmetu *Trevisanato protiv Italije* Sud je razmatrao je li došlo do pretjeranog formalizma, a time i povrede prava na pošteno suđenje, prilikom odbacivanja podnositeljeve žalbe.

U drugom predmetu protiv Italije koji smo izdvojili, *Giorgioni protiv Italije*, Sud je odlučivao o postupanju državnih tijela prilikom osiguravanja susreta i druženja roditelja i djece.

Sud je ocjenjivao i sustavne probleme, poput organizacije javnog zdravstva povodom predmeta koji se tiče odgovornosti za smrt nedonoščeta (*Aydogdu protiv Turske*).

U predmetu *Wenner protiv Njemačke*, Sud je naglasio važnost jednakog standarda zdravstvene zaštite zatvorenika i osoba na slobodi.

Diskriminacijom u vezi s pravom vlasništva Sud se bavio u predmetu *British Gurka Welfare Society i ostali protiv Ujedinjene Kraljevine*, gdje je ocjenjivao je li mirovinski sustav diskriminatoran.

U predmetu *SIA AKKA/LAA protiv Latvije* Sud je utvrdio da Agencija na koju su prenesna autorska prava može biti žrtva povrede Konvencije u pogledu tih prava.

Konačno, u predmetu *Frlan protiv Hrvatske* koji se odnosi na ovrhe na nekretnini koja predstavlja dom, Sud je utvrđivao je li zahtjev podnositelja za zaštitu prava na dom dopušten, u kontekstu neispunjavanja njegovih kreditnih obveza.

PRAVO NA ŽIVOT

ČLANAK 2.

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

2. Nije u suprotnosti s odredbama ovoga članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna: a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja; b) pri zakonitom uhićenju ili pri spriječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode; c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.

STRUKTURNI NEDOSTACI U IZMIRSKOJ BOLNICI DOVELI SU DO USKRAĆIVANJA ZDRAVSTVENE NJEGE PRIJEVREMENO ROĐENOM DJETETU I POVREDE PRAVA NA ŽIVOT

AYDOĞDU protiv TURSKE

*zahtjev br. 40448/06
presuda od 30. kolovoza 2016.*

❖ ČINJENICE

Zahtjev Sudu podnijelo je dvoje turskih državljana, supružnici čija je prijevremeno rođena kćer umrla dva dana nakon poroda.

Dana 6. ožujka 2005. godine, podnositeljica je prijevremeno rodila kćer. Liječnik je dijagnosticirao sindrom respiratornog distresa koji je zahtijevao hitno postupanje i posebnu tehničku opremu koju bolnica u kojoj je nedonošče rođeno nije posjedovala. Nedonošče je odmah prevezeno u drugu bolnicu gdje je zaprimljeno na Odjel za neonatologiju, jer nije bilo slobodnih mjesta na Odjelu za intenzivnu njegu opremljenom inkubatorima i mehaničkim ventilatorima. Prilikom dolaska u bolnicu tri liječnika obavijestila su podnositelja kako Odjel za neonatologiju ne može djetetu pružiti potrebnu njegu te da treba pronaći drugu odgovarajuću bolnicu. Sva tri liječnika potpisala su izjavu o tome da je dijete prevezeno u njihovu bolnicu usprkos prethodnom upozorenju da bolnica ne posjeduje potrebnu tehničku opremu te su istaknuli kako se dijete nalazi u životnoj opasnosti. Presliku izjave dali su podnositeljima.

Dana 7. ožujka 2005. godine, dok su podnositelji tražili odgovarajuću bolnicu, zdravstveno stanje djeteta se pogoršalo. Sljedećeg dana dijete je premješteno na Odjel intenzivne njege te spojeno na mehanički ventilator. Dana 8. ožujka 2005. godine dijete je umrlo.

Podnositelji su podnijeli kaznenu prijavu protiv liječnika i administrativnog osoblja obje bolnice u kojima je dijete boravilo navodeći da su krivi za smrt njihove kćeri zbog nesavjesnog liječenja. Institut za forenzičku medicinu grada Izmir i grada Istanbula, podnio je izvješće prema kojem je uzrok smrti djeteta sindrom respiratornog distresa te se ne može sa sigurnošću tvrditi da bi inkubator spasio djetetov život.

U siječnju 2006. godine, Ministarstvo zdravstva imenovalo je glavnog inspektora za provođenje upravnog i disciplinskog nadzora. U veljači 2006. godine, inspektor je utvrdio da je medicinsko osoblje pružilo odgovarajući zdravstveni tretman te da ništa ne ukazuje na propuste u liječenju. Usprkos tome, predložio je izdavanje ukora trojici liječnika zbog davanja preslike izjave podnositeljima. Inspektor je u svom izvješću također istaknuo kako je potrebno provesti sustavnu reformu u pogledu nedostataka koje je utvrdio. Sukladno inspekcijskom izvješću, državno tužiteljstvo donijelo je odluku da neće pokretati kazneni postupak protiv liječnika. Podnositelji su protiv te odluke podnijeli žalbu koja je odbijena uz obrazloženje kako je odluka o nepodizanju optužnice radi nesavjesnog liječenja donesena zbog nedostatka dokaza.

❖ **PRIGOVORI**

Podnositelji su u svom zahtjevu Sudu prigovarali da su greške medicinskog osoblja i organizacijski nedostaci unutar bolničkog sustava doveli do smrti njihove kćeri te da kazneni postupak nije bio pošten. Budući da podnositelji pritom nisu istaknuli niti jedan članak Konvencije, Sud je odlučio njihove prigovore ispitati u okviru materijalnog i postupovnog aspekta prve rečenice čl. 2. st. 1. Konvencije.

❖ **ODLUKA SUDA**

U odnosu na opće zahtjeve iz čl. 2. Konvencije

Iz inspekcijskog izvješća proizlazi kako u Izmirskim bolnicama postoji trajni problem neadekvatne neonatalne njege, posebice u bolnici Atatürk u kojoj se godišnje rodi oko 3.500 djece, a koja nema Odjel za neonatologiju. Stoga se sva prijevremeno rođena djeca (oko 300 godišnje) upućuju u druge bolnice. Iz izvješća također proizlazi da su premještaji iz jedne bolnice u drugu u pravilu loše organizirani, da se oko 170 inkubatora koje pokrajina Izmir ima na raspolaganju ne koristi zbog nedostatka koordinacije između bolnica i nedostatka središnjeg nadzornog tijela koji bi ovisno o bolničkim kapacitetima koordiniralo upućivanje pacijenata u bolnicu koja je u mogućnosti pacijentu pružiti potrebnu zdravstvenu njegu.

Sud je ustanovio da je djetetov život bio ugrožen zbog nekoliko faktora, ali da je odlučujući faktor bio taj da su liječnici u bolnici Atatürk zbog nastalih komplikacija morali napraviti hitan carski rez u tridesetom tjednu trudnoće, iako bolnica nije bila opremljena za odgovarajuću neonatalnu skrb. Sud smatra da su liječnici u svakom slučaju morali biti svjesni

potencijalnog rizika za život djeteta ukoliko nastane potreba za premještanjem u drugu bolnicu, a ta bolnica odbije primiti dijete. Sud je utvrdio da bolnica u kojoj je dijete rođeno nije, prije upućivanja djeteta u drugu bolnicu, poduzela mjere kojima bi se djetetu osigurala njega koju njegovo zdravstveno stanje zahtijeva. Takvo postupanje predstavlja nesavjesno liječenje uzrokovano nedostatkom koordinacije između bolnica, za što je odgovorno medicinsko osoblje te po mišljenju Suda samo po sebi zahtijeva razmatranje u okviru čl. 2. Konvencije.

Sud je primijetio da je bolnica u kojoj je nedonošče preminulo specijalizirana i posebno opremljena za pružanje perinatalne i neonatalne skrbi te da se radi o javnoj bolnici koja bi trebala pod jednakim uvjetima svim pacijentima pružiti zdravstvenu njegu, ali da je suočena s kontinuiranim problemom prekapacitiranosti. Stoga se sa strukturnog i medicinskog aspekta ne može kritizirati bolnička procedura niti način postupanja liječničkog osoblja s obzirom na ograničen broj kreveta, inkubatora i mehaničkih ventilatora koje je imala na raspolaganju. Prema mišljenju Suda, stvarni problem proizlazi iz neodgovarajuće organizacije postupka upućivanja prijevremeno rođene djece iz jedne bolnice u drugu te iz postupanja drugih bolnica u regiji koje „ne prihvaćaju takve pacijente“.

Turska nije poduzela mjere kojima bi osigurala odgovarajuću organizaciju i djelovanja javnih bolnica... smrt djeteta posljedica je ne samo nesavjesnog liječenja, već postoji i uzročno-posljedična veza između smrti djeteta i navedenih strukturnih problema.

Nadalje, Sud je ustanovio da bolnica u kojoj je dijete rođeno nije imala tehničke uvjete niti odgovarajući Odjel za pružanje skrbi prijevremeno rođenoj djeci. Takva situacija je bila opće poznata turskoj javnosti, a nadležna zdravstvena tijela morala su biti svjesna činjenice kako je određeni broj pacijenata izložen životnoj opasnosti. Međutim, nisu poduzete mjere za koje se moglo očekivati da će spriječiti takav rizik. Povrh toga, Sud je primijetio kako Vlada nije objasnila zašto bi poduzimanje takvih mjera bilo nemoguće ili predstavljalo neravnomjeran teret s obzirom da su takve mjere trebale predstavljati prioritet u bolničkom postupanju.

Sud je zaključio da Turska nije poduzela mjere kojima bi osigurala odgovarajuću organizaciju i djelovanje javnih bolnica u pokrajini o kojoj je riječ. Sud je pritom posebice istaknuo da ne postoji pravni okvir kojim bi bio propisan način zaštite zdravlja prijevremeno rođene djece u bolnicama. Nadalje je utvrdio kako je smrt djeteta posljedica ne samo nesavjesnog liječenja, već postoji i uzročno-posljedična veza između smrti djeteta i navedenih strukturnih problema. Shodno tome, Sud je utvrdio kako je podnositeljeva kćer žrtva nesavjesnog liječenja i strukturnih nedostataka zbog kojih joj nije omogućen odgovarajući hitni tretman, a što je uzrokovalo po život opasnu uskratu medicinske skrbi.

U odnosu na istragu i čl. 2. Konvencije

Način postupanja medicinskog osoblja i bolnice u kojoj je osoblje bilo zaposleno bio je reguliran Zakonom br. 4483. Sukladno tom Zakonu, prije pokretanja kaznenog progona protiv zaposlenika u javnom sektoru potrebno je ishoditi odobrenje nadležnog upravnog tijela. Zbog navedene zakonske regulative Sud je već u nekoliko navrata utvrđivao povrede Konvencije, posebno zbog: nedostatka neovisnosti istražnih tijela, nemogućnosti podnositelja kaznene prijave da učinkovito sudjeluju u istrazi te neodgovarajuće sudske kontrole odluka istražnih tijela. Sud je zaključio kako ne postoje razlozi zbog kojih bi u ovom predmetu odstupio od navedenih utvrđenja te je utvrdio kako je došlo do povrede postupovnog aspekta čl. 2. Konvencije. Nadležno državno tužiteljstvo je na temelju inspekcijskog izvješća odbilo otvoriti istragu u odnosu na sedam liječnika uz obrazloženje kako nisu postupili nesavjesno niti je u njihovom postupanju došlo do pogreške ili propusta.

Sud je isto tako ustanovio da je inspekcijsko izvješće utemeljeno na izvješću pedijatra, ginekologa i porodničara koje je sam inspektor zatražio, a da su izvješća tih osoba utemeljena na izvješću stručne komisije br. 1 Zavoda za forenzičku medicinu u Istanbulu (dalje:

Sukladno zahtjevima čl. 2. Konvencije, istraga treba obuhvatiti sve temeljne aspekte uz pomoć kojih se mogu rasvijetliti okolnosti smrti pojedinca. Taj zahtjev treba primijeniti i na sadržaj nalaza i mišljenja vještaka pribavljenog u sudskom postupku ukoliko predstavlja glavni dokaz na temelju kojeg istražno tijelo donosi odluku o pokretanju, tijeku i završetku istrage.

Komisija). Sud je izrazio nezadovoljstvo zbog činjenice da je devet članova navedene Komisije paušalno zaključilo da „se ne može sa sigurnošću utvrditi da bi dijete preživjelo čak i da je spojeno na inkubator“ te da su dva člana Komisije koja su samo prihvatila navedeni zaključak mogla sa sigurnošću tvrditi da niti hitni primitak djeteta na Odjel intenzivne njege koji je raspolagao s mehaničkim ventilatorom, ne bi značajno povećao šanse za djetetovo preživljavanje. Komisija se ograničila na opisivanje medicinske procedure koja je prethodila smrti djeteta bez ispitivanja koji je protokol postupanja u takvoj situaciji trebalo primijeniti. Zaključila je da su liječnici postupili sukladno standardima moderne medicine i

ustaljene prakse bez utvrđivanja koji su to standardi i praksa i bez davanja posebnog obrazloženja. Komisija nije rasvijetlila ni kontradiktornosti Apgar testa niti je potkrijepila navode da su djetetove šanse za preživljavanje bez obzira na pruženu skrb bile praktički nepostojeće.

Prema mišljenju Suda, isključivo detaljna i znanstveno utemeljena izvješća koja sadrže dostatna obrazloženja i daju odgovore na postavljena pitanja mogu ojačati povjerenje javnosti da se postupci vode sukladno mjerodavnim propisima i uz primjenu dužne pažnje. Sukladno zahtjevima čl. 2. Konvencije, istraga treba obuhvatiti sve temeljne aspekte pomoću kojih se mogu rasvijetliti okolnosti smrti pojedinca. Taj zahtjev treba primijeniti i na sadržaj nalaza i

mišljenja vještaka pribavljenog u sudskom postupku ukoliko predstavlja glavni dokaz na temelju kojeg istražno tijelo donosi odluku o pokretanju, tijeku i završetku istrage. U konkretnom slučaju, vještaci nisu dali odgovor na temeljna pitanja: je li smrt djeteta bila neizbježna, je li nastupila kao netipična i nepredvidljiva posljedica postupanja medicinskih djelatnika (čime se automatski isključuje nesavjesno liječenje) i je li uzrok smrti bila uskrata odgovarajuće zdravstvene skrbi prijevremeno rođenom djetetu koje pati od sindroma respiratornog distresa. Sud je zaključio kako nema dokaza da su vještaci konzultirali neonatologa, čije mišljenje je bilo ključno u ovom slučaju, te kako Komisija izvješće nije donijela u punom sastavu. Time je Komisija postupila suprotno Zakonu br. 2659.

S obzirom na nedostatke u izvješću Komisije, Sud je utvrdio da niti jedno tijelo nije dalo dosljednu i znanstveno utemeljenu procjenu ovog slučaja i odgovornosti liječnika. Drugim riječima, državno tužiteljstvo je odluku o nepodizanju optužnice donijelo na temelju izvješća koje je zanemarilo temeljne aspekte slučaja, a sud je bez odgovarajućeg obrazloženja odbio žalbu podnositelja navodeći da ne postoje dovoljni dokazi za pokretanje kaznenog postupka.

Sud je stoga utvrdio da takav način postupanja nije bio u skladu s postupovnim zahtjevima iz čl. 2. Konvencije sukladno kojima državna tijela moraju poduzeti korake putem kojih će osigurati odgovarajuće dokaze za utvrđivanje potpunog i točnog slijeda okolnosti i objektivnu analizu nalaza na temelju kojih je utvrđena smrt djeteta. Slijedom navedenog, kazneni postupak nije bio učinkovit u smislu utvrđivanja i kažnjavanja povreda prava na zaštitu života djeteta.

U odnosu na čl. 46. Konvencije

Sud je zaključio kako postoji mogućnost ponavljanja povrede utvrđene u ovom predmetu u sličnim slučajevima te je stoga zaključio kako su potrebna dodatna pojašnjenja u pogledu izvršenja ove presude.

Prvo, Sud je istaknuo kako je utvrđivanje okolnosti u kojima zdravstvena skrb jest ili nije pružena te utvrđivanje nedostatka koji su uzrokovali povredu u ovom slučaju ključno za uklanjanje nedostataka identificiranih ovom presudom kako bi se spriječile takve buduće povrede unutar sustava zdravstvene skrbi. Sud je istaknuo kako bi bilo korisno da mjere izvršenja presude obuhvate pravodobno pokretanje neovisnih i nepristranih postupaka u kojima bi žrtve mogle učinkovito sudjelovati.

Drugo, u cilju očuvanja vladavine prava i povjerenja javnosti i žrtava u pravosudni sustav, forenzički postupci moraju imati odgovarajuće zaštitne mehanizme. Primjerice, tijela ili pojedinci koji provode vještačenja trebaju imati odgovarajuća znanja i sposobnosti koje su potrebne za konkretan slučaj; vještaci su radi zaštite vjerodostojnosti i učinkovitosti postupka vještačenja dužni obrazložiti svoja utvrđenja bez obzira dolaze li iz javnog ili privatnog sektora. U vezi s navedenim Sud je

Vještaci su radi zaštite vjerodostojnosti i učinkovitosti postupka vještačenja dužni obrazložiti svoja utvrđenja bez obzira dolaze li iz javnog ili privatnog sektora.

ukazano na stavak 38. Smjernica država članica Vijeća Europe o ulozi sudskih vještaka u sudskim postupcima¹ kao odgovarajući smjerokaz tuženoj državi prilikom izbora odgovarajućih mjera za izvršenje ove presude.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

65.000,00 EUR - zajednički na ime naknade nematerijalne štete

486,00 EUR – na ime troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *nesavjesno liječenje*
- *smrt pacijenta*
- *strukturni problemi u javnim bolnicama*
- *neučinkovitost istrage*
- *nalaz i mišljenje sudskih vještaka*
- *izvršenje presude*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

¹ [Guidelines on the role of court appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States](#)

ZABRANA MUČENJA

ČLANAK 3.

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

PODNOŠITELJI ĆE ZBOG POGORŠANJA SIGURNOSNE SITUACIJE U IRAKU BITI IZLOŽENI OPASNOSTI U SLUČAJU DEPORTACIJE U IRAK

J. K. i drugi protiv ŠVEDSKE

*zahtjev br. 59166/12
presuda Velikog vijeća od 23. kolovoza 2016.*

❖ **ČINJENICE**

Zahtjev Sudu podnijelo je troje iračkih državljana i to J. K., njegova supruga i sin. J. K. je bio vlasnik tvrtke koja se bavila građevinskim i prijevoznim poslovima isključivo za američke klijente. Sjedište njegove tvrtke nalazilo se u američkoj vojnoj bazi u Iraku. Tijekom listopada 2004. godine, al-Qaeda je pokušala ubiti J. K.-a, a tijekom 2005. godine otela je njegovog brata te mu prijetila da će ga ubiti zbog J. K.-ove povezanosti s Amerikancima. Podnositeljev brat pušten je uz otkupninu nakon čega je pobjegao iz Iraka.

Podnositelj je sa suprugom i sinom pobjegao u Jordan, gdje je ostao sve do prosinca 2006. godine kada se vratio u Irak. Tada je al-Qaeda naručila njegovo ubojstvo, a počinitelja koji je pokušao izvršiti napad na podnositeljevu kuću uhitile su američke vojne snage. Počinitelj je otkrio imena šesnaest osoba čiji zadatak je bio pratiti podnositelje. Podnositelji su se zatim preselili u Siriju, al-Qaeda je uništila njihov dom u Iraku, a vrijednost dionica podnositeljeve tvrtke je pala.

U siječnju 2008. godine podnositelji su se vratili u Bagdad, a tijekom listopada 2008. godine, podnositeljeva kćer je ubijena prilikom pučnjave na njihov automobil. Al-Qaeda je nekoliko puta na tržištu dionica rušila vrijednost dionica podnositeljeve tvrtke. Podnositelji su ostali u Bagdadu, ali su se nekoliko puta morali seliti.

Dana 14. prosinca 2010. godine, podnositelj je u Švedskoj podnio zahtjev za azil i boravišnu dozvolu. Dana 25. kolovoza 2011. godine, podnositelj je podnio dodatni zahtjev, a isto su učinili i njegova supruga i sin dana 19. rujna 2011. godine. Migracijska agencija je dana 26. rujna 2011. godine intervjuirala sve podnositelje, s tim da su J. K. i njegova supruga imali dodatan intervju koji je trajao oko tri i pol sata. Podnositeljima je tijekom intervjuja omogućena pomoć savjetnika.

Dana 22. studenog 2011. godine, Migracijska agencija odbila je zahtjeve podnositelja navodeći da ne postoje razlozi za izdavanje obiteljske boravišne dozvole te je odredila njihovu deportaciju iz Švedske. Dana 23. travnja 2010. godine, Migracijski sud potvrdio je odluku Migracijske agencije. Podnositelji su zatim podnijeli žalbu Migracijskom žalbenom sudu koji je odlukom od dana 9. kolovoza 2012. godine odbio njihov zahtjev za razmatranje žalbe.

Dana 29. kolovoza 2012. godine, podnositelji su od Migracijske agencije zatražili ponovno ispitivanje njihovog slučaja. Ponovili su da je J. K. izložen prijetnjama al-Qaede zbog svoje političke aktivnosti. U prilog ovog navoda, dostavili su tri video zapisa iz kojih su vidljivi njegovi politički stavovi. Dana 26. rujna 2012. godine, Migracijska agencija odbila je podnositeljeve zahtjeve. Podnositelji nisu naknadno podnosili žalbu protiv te odluke.

❖ **PRIGOVORI**

Podnositelji su zahtjev Sudu podnijeli ističući kako će njihova deportacija u Irak uzrokovati povredu prava na čl. 3. Konvencije. Dana 18. rujna 2012. godine, Sud je sukladno Pravilu 39. izdao privremenu mjeru kojom je zatražio odgodu njihove deportacije u Irak do završetka postupka pred Sudom.

Dana 4. lipnja 2015. godine, Sud je donio presudu kojom je utvrdio da deportacija podnositelja u Irak neće dovesti do povrede čl. 3. Konvencije. Podnositelji su zatim podnijeli zahtjev za podnošenje predmeta Velikom vijeću.

❖ **OCJENA VELIKOG VIJEĆA**

S obzirom na to da podnositelji još uvijek nisu deportirani, Veliko vijeće je u svjetlu postojeće situacije u Iraku ispitivalo hoće li podnositelji u slučaju povratka biti izloženi progonu.

Sud je primijetio kako su tijekom 2011. i 2012. godine, Migracijska agencija i Migracijski sud ustanovili da sigurnosna situacija u Iraku ne zahtjeva opću međunarodnu zaštitu tražitelja azila. Pozivajući se na izvješće Ureda za migraciju Ujedinjene Kraljevine (*United Kingdom Home Office*), norveškog Centra za podatke o podrijetlu (*Norwegian Country of Origin Information Centre*) te na najnovije podatke prikupljene od Migracijske agencije, švedska Vlada je istaknula da stupanj nasilja u Bagdadu ne ukazuje na postojanje opasnosti koja bi pojedince izložila postupanju suprotnom od onog koje jamči čl. 3. Konvencije. Podnositelji su tvrdili da se sigurnosna situacija u Iraku pogoršava.

Uzimajući u obzir da opća sigurnosna situacija u Iraku ne sprječava vraćanje podnositelja u tu državu, Veliko vijeće je trebalo ispitati ukazuju li osobne okolnosti podnositelja na to da bi u slučaju deportacije on i njegova obitelji bili izloženi stvarnoj opasnosti od postupanja koje je suprotno čl. 3. Konvencije.

Veliko vijeće je prvenstveno utvrdilo da je nekoliko članova podnositeljeve obitelji bilo izloženo prijetnjama zbog podnositeljeve političke aktivnosti. Veliko vijeće je nadalje utvrdilo kako je tijekom događaja od 2004. do 2010. godine kako su ih iznijeli podnositelji bio dosljedan, uvjerljiv i u skladu s podacima o situaciji u Iraku koji su prikupljeni od pouzdanih izvora. Budući da su podnositelji bili izloženi zlostavljanju od strane al-Qaede, Veliko vijeće

je ocijenilo da će podnositelji u slučaju deportacije u Irak biti izloženi opasnosti od nedržavnih aktera.

Prema izvješćima pouzdanih izvora, osobe koje su po završetku rata surađivale s okupatorskim snagama u Iraku i dalje su bile meta napada al-Qaede i drugih grupa. Prema izvješću Ureda za migraciju Ujedinjene Kraljevine iz 2009. godine civili koji su radili za multinacionalne snage u Iraku nalaze se u opasnosti od nedržavnih aktera poput al-Qaede. Slično tome, izvješće tog istog Ureda iz 2014. godine ukazuje da su osobe, za koje se smatralo da surađuju ili su surađivale s postojećom iračkom Vladom i njezinim institucijama, bivšim američkim ili multinacionalnim snagama ili inozemnim kompanijama, izložene opasnosti od progona u Iraku. J. K. je bio dio grupe koju se sustavno pratilo zbog povezanosti s američkim vojnim snagama te je utvrđeno da je do 2008. godine bio podvrgnut zlostavljanju. Podnositeljeva suradnja s američkim snagama bila je značajna i zbog toga što se sjedište njegove tvrtke nalazilo unutar američke vojne baze. Nema dokaza da su prijatelje al-Qaede prestale nakon što je podnositelj prekinuo poslovnu suradnju s američkim snagama. S obzirom na specifične okolnosti ovog predmeta, Veliko vijeće je utvrdilo da bi podnositelj zajedno sa svojom obitelji bio izložen opasnosti kontinuiranog progona od nedržavnih aktera u slučaju povratka u Irak.

Iako se postojeća razina zaštite i dalje može smatrati zadovoljavajućom za većinu iračkog stanovništva, isto ne vrijedi i za pojedince koji su meta napada terorističkih grupa.

Posljednji pouzdani izvori koji se bave međunarodnom zaštitom ljudskih prava ukazuju na manjkavost iračkog sigurnosnog i pravnog sustava. Iako sustav i dalje funkcionira, nedostaci su se povećali od 2010. godine. Široka rasprostranjenost korupcije dovela je do pogoršanja zaštite ljudskih prava, a sigurnosne snage poduzimaju minimalne napore u borbi protiv nasilja. Očigledno je da se situacija u Iraku znatno pogoršala

od 2011. godine kada su Migracijska agencija i Migracijski sud ispitivali zahtjeve podnositelja i kada su iračke snage mogle i bile voljne pružiti zaštitu onima kojima je to trebalo. U prilog pogoršanoj sigurnosnoj situaciji u Iraku koja je dovela do porasta terorističkih napada od strane ISIS-a, veliki dio iračkog teritorija više se ne nalazi pod kontrolom iračke Vlade.

U svjetlu složene i promjenjive sigurnosne situacije u Iraku, Veliko vijeće je ustanovilo kako je smanjena mogućnost zaštite iračkih građana od strane nadležnih državnih tijela. Iako se postojeća razina zaštite i dalje može smatrati zadovoljavajućom za većinu iračkog stanovništva, isto ne vrijedi i za pojedince koji su meta napada terorističkih grupa. Veliko vijeće je stoga zauzelo stav da iračke vlasti neće biti u mogućnosti pružiti podnositelju i njegovoj obitelji učinkovitu zaštitu od napada al-Qaede ili druge slične grupe. Podnositeljeva osobna situacija i smanjena mogućnost dobivanja zaštite od države, ukazuju na opasnost od

zlostavljanja u slučaju deportacije podnositelja u Irak, te bi provedba deportacijskog naloga dovela do povrede čl. 3. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

Utvrđenje povrede čl. 3. Konvencije samo po sebi predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu u odnosu na nematerijalnu štetu.

10.000,00 EUR na ime troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *zahtjev za azil*
- *deportacija*
- *stvarna opasnost za podnositelje*
- *postupanja suprotna članku 3. Konvencije*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#)

NJEMAČKE VLASTI SU PROPUSTILE TEMELJITO ISPITATI KOJA TERAPIJA BI BILA PRIKLADNA ZA LIJEČENJE DUGOGODIŠNJEG OVISNIKA U ZATVORU

WENNER protiv NJEMAČKE

*zahtjev br. 62303/13
presuda od 1. rujna 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je ovisnik o heroinu od 1973. godine, HIV pozitivan je od 1988. godine. Od 2001. godine smatra se osobom sa 100-postotnim invaliditetom te prima invalidsku mirovinu.

Tijekom liječenja od ovisnosti, podnositelj je bezuspješno primjenjivao različite vrste terapija. Od 1991. do 2008. godine liječio se medicinski propisanom i nadziranom zamjenskom terapijom.

Godine 2008. podnositelj je bio uhićen zbog sumnje da je počinio kazneno djelo nezakonite trgovine drogom te mu je određen pritvor. Tijekom pritvora, zamjenska terapija koju je podnositelj do tada primjenjivao, bila je prekinuta protivno njegovoj volji. U lipnju 2009. godine podnositelj je osuđen za nedopuštenu trgovinu opojnim drogama te mu je izrečena šestogodišnja kazna zatvora. Prvostupanjski sud je odredio smještaj podnositelja u ustanovu za liječenje od ovisnosti, nakon što protekne šest mjeseci od početka izdržavanja kazne zatvora. U skladu s nalogom suda, podnositelj je u prosincu 2009. godine premješten u rehabilitacijski centar, gdje je podvrgnut apstinencijskom programu odvikavanja od ovisnosti, bez dodatne zamjenske terapije. U travnju 2010. godine podnositelj je ponovno vraćen u zatvor, u skladu s nalogom nadležnog suda. Drugostupanjski sud u Münchenu odbio je podnositeljevu žalbu protiv navedene odluke, smatrajući da se više nije moglo očekivati, s dovoljnom vjerojatnošću, da bi podnositelj mogao biti izliječen od ovisnosti ili da bi se njegova ponovna zloupotreba opojnih droga mogla spriječiti na duže razdoblje. Naime, podnositelj je tajno konzumirao metadon u klinici te nije pokazivao dovoljno motivacije tijekom liječenja.

Podnositelj je u lipnju 2011. godine podnio zahtjev zatvorskim vlastima za ponovnim određivanjem zamjenske terapije. Podnositelj je zahtijevao da potrebu propisivanja zamjenske terapije u njegovom slučaju ispita specijalizirani liječnik. U skladu s mišljenjem vanjskog liječnika interne medicine, podnositelj je smatrao da bi zamjenskom terapijom kronična neurološka bol koju trpi bila osjetno ublažena, s obzirom da je prilikom ranije primjene zamjenske terapije osjećao manju bol. Zatvorske vlasti su odbile podnositeljev zahtjev, navodeći da zamjenska terapija nije potrebna niti kao mjera pružanja liječničke pomoći zatvorenicima, niti je prikladna za rehabilitaciju podnositelja. Zatvorske vlasti su posebno istaknule da tijekom petomjesečnog liječenja u rehabilitacijskom centru podnositelj nije primao zamjensku terapiju te da nakon tri godine provedene u zatvoru više nije pokazivao niti fizičke simptome odvikavanja. Vezano uz podnositeljevu društvenu rehabilitaciju, zatvorske

vlasti su dodale da je glavni razlog korištenja zamjenske terapije sprječavanje ponovnog uključivanja ovisnika u kriminalitet povezan s drogom, dok u zatvoru takvih rizika nema.

U žalbi podnesenoj Regionalnom sudu u Augsburgu, podnositelj je naveo da zatvorske vlasti nisu ispitale je li zamjenska terapija u njegovom slučaju bila potrebna, odnosno jesu li bili ispunjeni uvjeti predviđeni Smjernicama Savezne liječničke komore za zamjensku terapiju ovisnika. Pozivajući se na navode zatvorskih vlasti, sud je odbio podnositeljevu žalbu te je dodao da pribavljanje mišljenja specijaliziranog liječnika nije bilo potrebno jer zatvorski liječnici imaju dovoljno znanja za odlučivanje o zamjenskoj terapiji. Žalbeni sud u Münchenu odbio je podnositeljevu žalbu kao neosnovanu te je potvrdio odluku Regionalnog suda. Dana 10. travnja 2013. godine Savezni ustavni sud odbio je razmotriti podnositeljevu ustavnu tužbu bez navođenja obrazloženja.

Dana 3. prosinca 2014. godine podnositelj je pušten iz zatvora. Nakon liječničkog pregleda, na kojem je utvrđeno da je pozitivan na metadon i kokain, podnositelju je propisana zamjenska terapija.

❖ **PRIGOVORI**

Podnositelj zahtjeva je prigovorio da je odbijanje davanja zamjenske terapije tijekom izdržavanja kazne zatvora naštetilo njegovom zdravlju te da je zbog toga trpio kroničnu bol, kao i da je odbijanje zahtjeva za pribavljanjem mišljenja liječnika specijalista o zamjenskoj terapiji predstavljalo nečovječno postupanje, pri čemu je došlo do povrede čl. 3 Konvencije (zabrana nečovječnog i ponižavajućeg postupanja).

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je bio pozvan utvrditi je li država postupala u skladu s pozitivnim obvezama koje proizlaze čl. 3 Konvencije, konkretno, je li osigurala da razina zaštite podnositeljevog zdravlja u zatvoru bude usporediva s razinom zaštite koju država pruža osobama na slobodi. Stranke se spore o tome je li zamjenska terapija predstavljala odgovarajuće liječenje koje, u skladu sa svojim pozitivnim obvezama, trebaju pružiti države. Sud je prihvatio da države imaju određenu slobodu procjene prilikom izbora metode liječenja zatvorenika. U načelu, to se odnosi i na izbor između apstinencijske i zamjenske terapije.

Sud nije trebao odlučiti je li zamjenska terapija doista bila potrebna podnositelju, već jesu li njemačke vlasti ponudile uvjerljive dokaze da su podnositeljevo zdravlje i njegovo liječenje bili procijenjeni na odgovarajući način te da mu je u zatvoru bila pružena potrebna zdravstvena zaštita.

Sud nije trebao odlučiti je li zamjenska terapija bila potrebna podnosiocu, već jesu li njemačke vlasti ponudile uvjerljive dokaze da su podnosiocu zdravlje i njegovo liječenje bili procijenjeni na odgovarajući način te da mu je u zatvoru bila pružena potrebna zdravstvena zaštita.

Sud je primijetio kako postoji više elemenata koji ukazuju da je zamjenska terapija predstavljala neophodnu metodu liječenja podnosioca. Kao prvo, podnositelj je bio ovisnik o opijatima dugi niz godina te su svi pokušaji liječenja bili bezuspješni. Kao što je i domaći sud sam potvrdio, više se nije moglo očekivati s dovoljnom vjerojatnošću da bi se podnositelj mogao izliječiti od ovisnosti ili da bi se njegova ponovna zloupotreba droga mogla spriječiti na dulje razdoblje. Prije odlaska u zatvor, u razdoblju od 1991. do 2008. godine, podnositelj je primjenjivao zamjensku terapiju kao metodu liječenja od ovisnosti.

Prema istraživanju koje je naručilo Savezno ministarstvo zdravstva, zamjenska terapija predstavlja najbolju moguću terapiju za liječenje ovisnosti o opijatima. Prema statističkim podacima, programi zamjenske terapije primjenjuju se u 41 od 47 zemalja članica Vijeća Europe te se u 30 od 47 zemalja takva terapija pruža zatvorenicima. U Njemačkoj, takva terapija je, u načelu, bila dostupna zatvorenicima te je takva praksa bila u skladu s načelima Vijeća Europe o pružanju zdravstvene zaštite u zatvorima. Standardi Europskog odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja² i Europska zatvorska pravila utvrdili su načelo jednakosti u pružanju zdravstvene zaštite prema kojemu se zatvorenicima zdravstvena zaštita treba pružiti pod istim uvjetima kao i osobama na slobodi.

Nadalje, Sud je primijetio da je vanjski liječnik interne medicine, koji je osobno pregledao podnosioca, predložio da zatvorski liječnici ponovno razmotre podnositeljev zahtjev za zamjenskom terapijom koju je primao i prije odlaska u zatvor. Da je zamjenska terapija bila najprikladnija metoda liječenja podnosioca od ovisnosti, ukazuje i činjenica da mu je ona bila ponovno propisana po izlasku iz zatvora.

Sud nije bio uvjeren argumentima njemačkih vlasti da podnositelj, nakon što nije primao zamjensku terapiju nekoliko mjeseci, nije više pokazivao fizičke simptome odvikavanja. Sud je primijetio da je, tijekom boravka u zatvoru, podnositelj trpio kroničnu bol koja nije bila vezana uz fizičke simptome odvikavanja te da mu je zamjenska terapija bila prekinuta protivno njegovoj volji. Budući da niti apstinencijska terapija nije smatrana prikladnom za liječenje podnosioca, zatvorske vlasti su trebale utvrditi koja bi vrsta terapije bila prikladna za podnosioca. Sud je smatrao kako nedavanje zamjenske terapije nije smjelo biti motivirano neostvarivim ciljem da podnositelj nadvlada svoju ovisnost. Domaće vlasti, a posebno sudovi trebale su uz pomoć liječnika specijaliziranog za liječenje od ovisnosti provjeriti je li

² European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT)

podnositelju pravodobno osiguran nužan medicinski tretman u zatvoru, te je li podnositelj liječen na odgovarajući način i bez zamjenske terapije. Međutim, ništa ne ukazuje na to da su njemačke vlasti ispitale potrebu za zamjenskom terapijom, s obzirom na uvjete predviđene mjerodavnim domaćim zakonodavstvom i medicinskim smjernicama.

S obzirom na navedeno, Sud je utvrdio da su njemačke vlasti propustile ispitati, s posebnom pažnjom i uz pomoć specijaliziranog liječnika, koja terapija bi za podnositelja bila najprikladnija te je zaključio da je pritom došlo do povrede čl. 3 Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

1.800,05 EUR – na ime troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *zdravstvena zaštita zatvorenika*
- *zabrana nečovječnog postupanja*
- *načelo jednakosti u pružanju zdravstvene zaštite*
- *pozitivne obveze države*
- *zdravstvena zaštita ovisnika*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

ČLANAK 5.

1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:

a) ako je zatvoren u skladu sa zakonom nakon presude nadležnog suda;

b) ako je zakonito uhićen ili pritvoren zbog nepoštovanja zakonitog sudskog naloga radi osiguranja izvršenja neke zakonom propisane obveze;

c) ako je zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi spriječavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon njegova počinjenja;

d) ako se radi o zakonitom zatvaranju maloljetnika radi izricanja odgojne mjere nadzora ili o njegovu zakonitom pritvoru radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti;

e) ako se radi o zakonitom lišenju slobode osoba radi spriječavanja širenja zaraznih bolesti, o pritvaranju umobolnika, alkoholičara, ovisnika o drogi ili skitnica;

f) ako se radi o zakonitom uhićenju ili pritvoru neke osobe kako bi je se spriječilo da neovlašteno uđe u zemlju ili osobe protiv koje je u tijeku postupak protjerivanja ili izručenja.

ISPITIVANJE ZAKONITOST NALOGA O ZADRŽAVANJU STRANCA NIJE BILO SVEOBUHVAATNO

A. M. protiv FRANCUSKE

*zahtjev br. 56324/13
presuda od 12. srpnja 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj je napustio Tunis za vrijeme „Revolucije jasmina“ te je tijekom veljače 2011. godine nezakonito ušao na državni teritorij Francuske. Dana 4. ožujka 2011. godine, francuska policija ga je uhitila te mu je uručila dva naloga: nalog za deportaciju i nalog za zadržavanje. Upravni sud u Pau, potvrdio je zakonitost navedenih naloga. Nalog o deportaciji iz nepoznatih razloga tada nije izvršen, a podnositelj je pušten na slobodu.

Dana 7. listopada 2011. godine, podnositelj je ponovno uhićen te mu je uručen nalog o zadržavanju radi izvršenja naloga o deportaciji. Podnositelj je dana 9. listopada 2011. godine prigovorio zakonitosti naloga o zadržavanju, povodom čega je zakazano ročište za dan 11. listopada 2011. godine u 13.00 sati. Međutim, podnositelj je ranije tog istog dana (u 04.00 sata) deportiran u Tunis te nije bio u mogućnosti prisustvovati ročištu. Podnositelj je

odvjetnik je zatim podnio žalbu Upravnom sudu u Bordeauxu koji je presudom stavio izvan snage nalog za zadržavanje od dana 7. listopada 2011. godine, uz naznaku da se time ne zadržava izvršenje samog naloga o deportaciji od 5. ožujka 2011. Dana 4. ožujka 2013. godine, *Conseil d'Etat* ukinuo je presudu Upravnog suda u Bordeauxu te je odlučujući o meritumu odbio podnositeljeve prigovore.

❖ **PRIGOVORI**

Podnositelj je prigovorio da nije imao na raspolaganju učinkovito pravno sredstvo, u smislu članka 5. stavka 4. Konvencije, kojim bi osporio zakonitost naloga o zadržavanju, te da je ispitivanje zakonitosti tog naloga od strane upravnog suda bilo restriktivno.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je podnositeljeve prigovore ispitivao u odnosu na razdoblje od tri i pol dana tijekom kojih je podnositelj bio zadržan neposredno prije deportacije u Tunis. Sud je ispitivao učinkovitost žalbe protiv naloga o zadržavanju u smislu članka 5. Konvencije, budući da je taj pravni lijek predstavljao jedino raspoloživo pravno sredstvo koje je podnositelj mogao koristiti radi osporavanja zakonitosti navedenog naloga.

Sud je ponovio da nikada od tuženih država nije zahtijevao da pravni lijekovi iz članka 5. stavka 4. Konvencije imaju suspenzivni učinak u pogledu zadržavanja. Takav zahtjev bi zapravo doveo do produljenja situacije koju stranac podnošenjem pravnih lijekova protiv odluke o zadržavanju želi okončati, te do odgode izvršenja konačne odluke o deportaciji čija zakonitost je kao što je to bio slučaju u ovom predmetu, možda već prethodno ispitana.

S druge strane, Sud zahtijeva da domaći sudovi izvrše sveobuhvatan nadzor zakonitosti zadržavanja. Opseg tog nadzora ne bi smio dovesti do toga da sud koji ocjenjuje zakonitost naloga zamjenjuje svoj stav sa stavom tijela koje je nadležno za donošenje naloga o zadržavanju, već da domaći sud sukladno zahtjevima čl. 5. st. 4. Konvencije, ispituje zakonitost zadržavanja u svjetlu domaćeg mjerodavnog prava, Konvencije, temeljnih konvencijskih načela i svrhe ograničenja koju propisuje čl. 5. st. 1. Konvencije.

Nadzor upravnih sudova nad zakonitošću naloga nije bio sveobuhvatan budući da domaći sudovi nisu bili nadležni ispitati zakonitost niza odluka koje su dovele do zadržavanja.

Sud je utvrdio da je opseg ispitivanja zakonitosti naloga o zadržavanju od strane upravnih sudova bio isključivo ograničen na ispitivanje je li nalog o zadržavanju izdalo nadležno tijelo, koji su bili razlozi za njegovo izdavanje te je li zadržavanje bilo nužno. S druge strane, upravni sudovi nisu bili ovlašteni ispitivati zakonitost mjera koje su prethodile zadržavanju (okolnosti u kojima je donesen nalog o deportaciji) i na temelju kojih je došlo do izdavanje

naloga o zadržavanju. Stoga nisu bili u mogućnosti ispitati jesu li okolnosti u kojima je donesen nalog o deportaciji, i koje su potom dovele do zadržavanja bile u skladu s domaćim mjerodavnim pravom i ciljem čl. 5. Konvencije, a to je zaštita pojedinaca od proizvoljnog postupanja. Stoga, budući da domaći sudovi nisu bili nadležni ispitati zakonitost niza odluka koje su dovele do zadržavanja, Sud je utvrdio da nadzor upravnih sudova nije bio sveobuhvatan.

Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako podnositelj nije na raspolaganju imao učinkovito pravno sredstvo u smislu čl. 5. st. 4. Konvencije te da je stoga došlo do povrede navedenog članka.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

Budući da podnositelj nije od Suda zatražio pravičnu naknadu, ista mu nije ni dodijeljena.

KLJUČNE RIJEČI

- *lišenje slobode*
- *stranci*
- *deportacija*
- *zakonitosti naloga o zadržavanju*
- *opseg ispitivanja zakonitosti*
- *učinkovito pravno sredstvo*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

POVREDA - RJEŠENJA O PRODULJENJU ISTRAŽNOG ZATVORA NISU BILA DOVOLJNO OBRAZLOŽENA

BUZADJI protiv MOLDAVIJE

*zahtjev br. 23755/07
presuda Velikog vijeća od 5. srpnja 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj je manjinski dioničar i direktor državne tvrtke koja se bavi opskrbom tekućim plinom. U srpnju 2006. godine protiv podnositelja je pokrenuta istraga zbog navodnog pokušaja prijevare. Podnositelj je osumnjičen da je isplanirao izvoz tekućeg plina zbog kojeg je tvrtka pretrpjela velike financijske gubitke. Podnositelj je tijekom istrage surađivao s državnim tužiteljstvom i policijom. Podnositeljevi sinovi su također bili osumnjičeni za prijearu, ali nisu uhićeni.

Dana 2. svibnja 2007. godine podnositelj je uhićen te je protiv njega određen istražni zatvor zbog težine kaznenog djela koje mu je stavljeno na teret te zbog opasnosti da će ometati tijek kaznenog postupka. Prvostupanjski sud, te naknadno žalbeni sud, odbili su kao neosnovane i nedokazane prijedloge za određivanje istražnog zatvora zbog drugih razloga koje je predložilo državno tužiteljstvo, a to su opasnost od skrivanja, utjecaja na svjedoke i uništenja dokaza. Protiv podnositelja je podignuta optužnica dana 5. svibnja 2007. godine.

Istražni zatvor protiv podnositelja je produljivan u četiri navrata. Prvi put dana 16. svibnja, a drugi put 5. lipnja 2007. godine i to zbog težine kaznenog djela te opasnosti od skrivanja, utjecaja na svjedoke i uništenja dokaza. Treći put je produljen dana 26. lipnja 2007. godine kada je prvostupanjski sud odredio istražni zatvor u domu. Četvrti put je produljen dana 29. lipnja 2007. godine kada je žalbeni sud ukinuo rješenje od dana 26. lipnja 2007. godine zbog opasnosti od skrivanja, utjecaja na svjedoke, uništenja dokaza te utjecaja na sinove. Podnositelj je protiv svih rješenja o produljenju istražnog zatvora podnio žalbe koje su odbijene.

U srpnju 2007. godine žalbeni sud je prihvatio podnositeljev zahtjev da mu se istražni zatvor zamjeni istražnim zatvorom u domu uz obrazloženje kako okolnosti slučaja ne ukazuju na postojanje opasnosti od skrivanja ili utjecaja na istragu. Mjera istražnog zatvora u domu trajala je do ožujka 2008. godine, kada je podnositelju određeno jamstvo, a nakon što su nadležni domaći sudovi utvrdili da se podnositelj ukupno u istražnom zatvoru (uključujući i istražni zatvor u domu) proveo 10 mjeseci, te da se u cijelosti pridržavao ograničenja koja su mu određena rješenjem o istražnom zatvoru u domu. Protiv podnositelja je naknadno donesena oslobađajuća presuda.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na čl. 5. st. 3. Konvencije, podnositelj je pred Sudom prigovarao da domaći sudovi nisu dostatno obrazložili razloge zbog kojih je protiv njega određen istražni zatvor u trajanju od deset mjeseci, naglašavajući pritom da je u relevantnom razdoblju postojala praksa domaćih sudova sukladno kojoj se protiv okrivljenika istražni zatvor prije početka rasprave određivao automatizmom bez ikakvog opravdanja i na temelju uvijek istih razloga.

Sud je u presudi od dana 16. prosinca 2014. godine utvrdio da je došlo do povrede čl. 5. st. 3. Konvencije zbog toga što rješenje o istražnom zatvoru nije bilo dostatno obrazloženo već su se nadležni domaći sudovi isključivo pozvali na razloge za istražni zatvor koje je propisivao mjerodavni zakon bez objašnjenja kako su ti razlozi primjenjivi na podnositeljev slučaj. Dana 20. travnja 2015. godine Vlada Republike Moldavije podnijela je zahtjev za upućivanje predmeta Velikom vijeću.

❖ OCJENA VELIKOG VIJEĆA

Vlada je prvenstveno prigovarala da podnositelj nije iscrpio sva dostupna domaća pravna sredstva jer je propustio osporiti rješenje o određivanju istražnog zatvora u domu. Prigovarala je da se podnositelj ne može smatrati žrtvom povrede čl. 5. st. 3. Konvencije jer je sam zatražio da mu se istražni zatvor zamjeni istražnim zatvorom u domu što je imalo isti učinak kao i rješenje o ukidanju tzv. redovnog istražnog zatvora, pa je takvo određivanje istražnog zatvora u domu predstavljalo zadovoljštinu za eventualnu povredu njegovog prava na slobodu.

Veliko vijeće odbacilo je prigovor o neiscrpljivanju dostupnih domaćih pravnih sredstava uz obrazloženje da je Vlada ovaj prigovor po prvi puta istaknula tek u zahtjevu za upućivanje predmeta Velikom vijeću te da nisu postojali nikakvi opravdani razlozi koji su sprječavali isticanje tog prigovora prije donošenja odluke vijeća o dopuštenosti zahtjeva. Veliko vijeće je zatim odlučilo ispitivanje prigovora o nepostojanju statusa žrtve spojiti s ispitivanjem merituma predmeta.

Veliko vijeće istaknulo je kako se ovaj predmet odnosi na pitanje je li istražni zatvor u kojemu se podnositelj nalazio prije rasprave, određen i produljen sukladno uvjetima iz čl. 5. st. 3. Konvencije.

Sukladno praksi Suda u kontekstu čl. 5. st. 3. Konvencije, uvjet postojanja opravdane sumnje predstavlja *conditio sine qua non* za valjanost rješenja o određivanju istražnog zatvora, ali nakon proteka određenog vremena taj uvjet više nije dovoljan sam za sebe. Stoga je „nakon proteka određenog vremena“ potrebno utvrditi, prvo, postoje li i dalje relevantni i dovoljni razlozi za lišavanje slobode te, drugo, jesu li nadležni sudovi primijenili dužnu pažnju u vođenju kaznenog postupka.

Međutim, dosadašnja praksa Suda nije definirala pojam „nakon proteka određenog vremena“, tj. nije odgovor na pitanje od kojeg trenutka osnovana sumnja sama po sebi više nije dovoljna kako bi rješenje o istražnom zatvoru bilo valjano. Stoga je Veliko vijeće smatralo kako je

potrebno dodatno razviti praksu Sudu u pogledu opravdanosti produljenja istražnog zatvora koju zahtjeva čl. 5. st. 3. Konvencije.

Veliko vijeće zaključilo je, u svrhu jasnog definiranja pojma „nakon proteka određenog vremena“, kako uvjet postojanja relevantnog i dovoljnog razloga za produljenje istražnog zatvora, uz uvjet postojanja osnovane sumnje treba biti ispunjen već prilikom donošenja prvog rješenja o istražnom zatvoru koje donosi sudbena vlast, što znači „u najkraćem roku“, sukladno članku 5. stavku 3. Konvencije.

U tom kontekstu, Veliko vijeće je istaknulo kako mjerodavna domaća prava 31 Visoke ugovorne stranke Konvencije ukazuju da su domaći sudovi obvezni odmah ili nekoliko dana nakon uhićenja navesti relevantne i dovoljne razloge za određivanje istražnog zatvora, posebice kada po prvi puta ispituju potrebu određivanja istražnog zatvora prije rasprave. Veliko vijeće smatra kako bi navedeno značajno doprinijelo jasnoći i dosljednosti primjene čl. 5. st. 3. ukoliko bi se prenijelo na Konvenciju. Stoga je Veliko vijeće zaključilo kako uvjet postojanja relevantnog i dovoljnog razloga za produljenje istražnog zatvora, uz uvjet postojanja osnovane sumnje, treba biti ispunjen već prilikom donošenja prvog rješenja o istražnom zatvoru koje donosi sudbena vlast.

U odnosu na istražni zatvor u domu, Veliko vijeće je potvrdilo svoju dosadašnju praksu sukladno kojoj taj institut predstavlja lišenje slobode sukladno čl. 5. Konvencije. Nadalje, Veliko vijeće nije prihvatilo argument Vlade da zamjena (redovnog) istražnog zatvora s istražnim zatvorom u domu ima isti učinak kao i rješenje o ukidanju (redovnog) istražnog zatvora zbog toga što je to podnositelj sam zatražio, niti da ta zamjena predstavljala obeštećenje za bilo kakvu moguću povredu njegovog prava na slobodu. Naime, Veliko vijeće je istaknulo da istražni zatvor može dovesti do povrede čl. 5. Konvencije iako je okrivljenik na njega pristao. U podnositeljevom slučaju i dalje je postojala prisila iako je podnositelj sam tražio određivanje istražnog zatvora u domu, jer je iz njegovog ponašanja bilo očito da je njegov cilj puštanje na slobodu. Stoga je Veliko vijeće odbilo Vladin argument da se podnositelj ne može smatrati žrtvom čl. 5. st. 3. Konvencije.

Nadalje, Veliko vijeće nije prihvatilo Vladin argument prema kojemu su za određivanje istražnog zatvoru u zatvorskoj ustanovi potrebni jači razlozi od onih za određivanje istražnog zatvora u domu, jer je potonji blaži za okrivljenika. Naime, Veliko vijeće je sukladno dosadašnjoj praksi istaknulo da se pojmovi „jačina razloga“ ili „stupanj ozbiljnosti“ kao kriteriji primjene čl. 5. Konvencije odnose na stupanj ili jačinu lišenja slobode, a ne na razlikovanje ustanove u kojoj okrivljenik boravi tijekom istražnog zatvora.

U odnosu na pitanje opravdanosti istražnog zatvora, Veliko vijeće je istaknulo da su razlozi zbog kojih su domaći sudovi odredili i produljili podnositeljev istražni zatvor bili općeniti i

nedosljedni te nisu ukazivali na koji način su primjenjivi na podnositeljev slučaj. Nadalje, domaći sudovi su u nekoliko navrata odbili kao nepotkrijepljene zahtjeve državnog tužiteljstva o produljenju istražnog zatvora zbog opasnosti od skrivanja, utjecaja na svjedoke i uništenja dokaza, dok su u dva navrata zbog tih istih razloga, bez obrazloženja, produljili podnositeljev istražni zatvor, iako nije došlo do promjene u podnositeljevom slučaju koja bi na takve opasnosti ukazivala. Pritom se domaći sudovi nisu više pozivali na opasnost od ometanja kaznenog postupka, zbog koje je podnositelju prvotno i određen istražni zatvor. Štoviše, domaći sudovi ni prilikom određivanja ni prilikom produljivanja istražnog zatvora nisu ispitivali podnositeljevu imovinu, povezanost s državnim tijelima i njegovo ponašanje tijekom prvih deset mjeseci istrage kada je mogao ometati kazneni postupak utjecajem na sinove, ukoliko je to htio.

Osim toga, domaći sudovi su podnositelju odredili istražni zatvor u domu iako su utvrdili da ne postoje razlozi koji bi to zahtijevali, poput opasnosti od skrivanja ili ometanja istrage.

Veliko vijeće je stoga utvrdilo kako je došlo do povrede čl. 5. st. 3. Konvencije jer razlozi zbog kojih su domaći sudovi odredili i produljivali podnositeljev istražni zatvor nisu bili relevantni niti dostatni.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

3.000,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete

4.837,00 EUR – na ime troškova postupka pred Sudom

KLJUČNE RIJEČI

- *istražni zatvor*
- *istražni zatvor u domu*
- *određivanje i produljenje*
- *opravdana sumnja*
- *opravdani razlozi*
- *dostatnost razloga*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

ČLANAK 6. STAVAK 1.

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.

...

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

...

c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde

POVREDA PRAVA NA POŠTENO SUĐENJE ZBOG USKRAĆIVANJA PRAVA NA BRANITELJA TIJEKOM POLICIJSKOG ISPITIVANJA ZA TERORISTIČKI NAPAD

IBRAHIM I DRUGI protiv UJEDINJENE KRALJEVINE³

*zahtjevi broj 50541/08, 50571/08, 50573/08 i 40351/09
presuda Velikog vijeća od 13. rujna 2016.*

❖ ČINJENICE

Dana 21. srpnja 2005. godine, detonirane su eksplozivne naprave unutar sustava londonskog javnog prijevoza, međutim nije došlo do eksplozije. Počinitelji su pobjegli s mjesta zločina te su kasnije uhićeni. Prvom, drugom i trećem podnositelju je nakon uhićenja uskraćeno pravo na branitelja radi provođenja tzv. „sigurnosnih razgovora“ (razgovori koje policija provodi po hitnom postupku u cilju zaštite života i sprječavanja nastanka velike materijalne štete). Sukladno odredbama Zakona o terorizmu iz 2000. godine takvi razgovori se mogu provoditi bez nazočnosti branitelja i prije nego okrivljenik zatraži pravo na pravnu pomoć. Tijekom sigurnosnih razgovora, podnositelji su izjavili kako nisu sudjelovali u predmetnom napadu. Na glavnoj raspravi, podnositelji su potvrdili kako su sudjelovali u napadu, ali kako je cijeli događaj zapravo bila obmana te kako do stvarne eksplozije nije trebalo ni doći. Izjave koje su

³ Sažetak presude Vijeća od 16. prosinca 2014. godine objavljen je u Pregledu prakse Europskog suda za ljudska prava listopad – prosinac 2014. godine.

podnositelji tijekom sigurnosnih razgovora dali korištene su kao dokazno sredstvo tijekom kaznenog postupka. Tijekom 2007. godine, protiv podnositelja je donesena osuđujuća presuda radi dogovora za počinjenje ubojstva (*conspiracy to murder*) te je svakom izrečena kazna zatvora u trajanju od 40 godina. Žalbeni sud je odbacio podnositeljeve zahtjeve za razmatranje žalbe (*leave to appeal*)⁴.

Četvrti podnositelj nije osumnjičen za detonaciju eksplozivnih naprava te ga je policija prvotno ispitala u svojstvu svjedoka. Međutim, četvrti podnositelj se tijekom razgovora sam inkriminirao na način da je otkrio kako se ubrzo nakon napada susreo i pomogao jednom od osumnjičenika. Policija ga nije u tom stadiju postupka uhitila niti ga je obavijestila o tome kako nije dužan iskazivati i kako ima pravo na branitelja. Umjesto toga, policija je četvrtog podnositelja ispitala u svojstvu svjedoka te je uzela njegovu pisanu izjavu. Četvrti podnositelj je naknadno uhićen te je obaviješten o pravu na branitelja. Tijekom kaznenog postupka četvrti okrivljenik se pozivao na pisanu izjavu koju je dao policiji i koja je tijekom kaznenog postupka korištena kao dokazno sredstvo. Tijekom veljače 2008. godine, protiv četvrtog podnositelja je donesena osuđujuća presuda radi pomaganja jednom od tri gore navedena podnositelja u bombaškom napadu te radi uskraćivanja informacija. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od deset godina.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na članak 6 stavak 1. i 3. (c) Konvencije, podnositelji su prigovarali kako im je tijekom policijskog ispitivanja uskraćeno pravo na branitelja navodeći kako je zbog toga došlo do povrede prava na pošteno suđenje jer su izjave podnositelja koje su dali tijekom policijskog ispitivanja tijekom kaznenog postupka korištene kao dokazno sredstvo. Sud je presudom od dana 16. prosinca 2014. godine utvrdio da nije došlo do povrede čl. 6. st. 1. i 3. (c) Konvencije uz obrazloženje kako je opravdano bilo ograničavanje prava na branitelja tijekom policijskog ispitivanja te da ono nije utjecalo na kazneni postupak.

Dvojica podnositelja zahtjeva podnijela su dana 1. lipnja 2015. godine zahtjev za upućivanje predmeta Velikom vijeću. Tijekom postupka pred Velikim vijećem umiješala se međunarodna organizacija *Fair Trials International*.

❖ **ODLUKA VELIKOG VIJEĆA**

Veliko vijeće je ispitivalo dva pitanja. Prvo, jesu li postojali uvjerljivi razlozi za ograničenje prava na branitelja. Drugo, je li postupak gledan u cjelini bio pošten.

Veliko vijeće je zaključilo kako je tijekom prvog policijskog ispitivanja trojice podnositelja postojala hitna potreba za zaštitom javnosti od mogućih novih samoubilačkih napada. Naime, nadležna tijela su sukladno čl. 2. i 3. Konvencije bila dužna osigurati zaštitu života i fizičkog integriteta ljudi. Policija je svoje dužnosti obavljala pod velikim pritiskom, a prioritet je bio u

⁴ „leave to appeal“ (zahtjev za razmatranje žalbe) – zahtjev za razmatranje žalbe putem kojeg žalbeni sud provodi preliminarni postupak i odlučuje hoće li odobriti postupanje po žalbi ili ne.

Mogućnost uskrate prava na branitelja okrivljeniku proizašla je iz specifičnih okolnosti slučaja, a bila je riječ o terorističkom napadu. U odnosu na tri podnositelja postojao je jasni pravni okvir koji je regulirao uvjete pod kojima može doći do uskrate prava na branitelja uz praktična objašnjenja kako navedenu regulaciju primijeniti na konkretan slučaj.

što kraćem roku provesti istrage i ispitivanja ne bi li se pribavilo što više podataka o potencijalnim budućim napadima i identitetima napadača. Mogućnost uskrate prava na branitelja okrivljeniku proizašla je iz specifičnih okolnosti slučaja, a bila je riječ o terorističkom napadu. U odnosu na tri podnositelja postojao je jasni pravni okvir koji je regulirao uvjete pod kojima može doći do uskrate prava na branitelja uz praktična objašnjenja kako navedenu regulaciju primijeniti na konkretan slučaj. Uskraćivanje prava na branitelja bilo je privremene naravi te je moglo trajati dok god okolnosti slučaja to zahtijevaju,

najduže 48 sati. Odluka policije o uskrati prava na branitelja trojici podnositelja zahtjeva donesena je na temelju specifičnosti slučaja, o čemu je sačinjen zapisnik. Veliko vijeće je stoga utvrdilo kako su u odnosu na tri podnositelja zahtjeva postojali uvjerljivi razlozi za ograničenje prava na branitelja.

U odnosu na pitanje je li postupak sagledan u cjelini bio pošten, Veliko vijeće se oslonilo na postojanje jasne pravne regulative koja je uređivala mogućnost uskrate prava na branitelja. Ustanovilo je da se policija strogo pridržavala mjerodavnog prava unatoč pritisku pod kojim je postupala. Policija je postupila isključivo sukladno svrsi intervjua, a to je prikupljanje podataka nužnih za zaštitu javnosti. Osim toga, policija je trojicu podnositelja uhitila sukladno mjerodavnoj proceduri te ih je obavijestila o pravu na šutnju i branitelja. Isto tako, policija je trojicu podnositelja obavijestila i o razlozima uskrate prava na branitelja. Osim toga, trojica podnositelja su mogla pobijati unošenje zapisnika o ispitivanju u spis i njegovo korištenje kao dokaznog sredstva. Štoviše, provedeno je svojevrsno “suđenje unutar suđenja” pred raspravnim sucem koji je detaljno ispitao prigovore podnositelja o načinu na koji su njihove izjave pribavljene te je razmotrio hoće li unošenje navedenih izjava u dokazni materijal biti nepošteno. Podnositelje je na ročištu zastupao odvjetnik koji je mogao iznositi dokaze tijekom postupka. Raspravni sud je jasnom i detaljnom odlukom obrazložio zbog čega je uskrata prava na branitelja bila opravdana. Iako je raspravni sud utvrdio kako se radi o dopuštenim dokazima, podnositelji su i dalje imali pravo pobijati date izjave tijekom rasprave i žalbenog postupka. Žalbeni sud je ispitao odluku o dopuštenosti dokaza te utvrdio kako se radilo o obrazloženoj odluci prilagođenoj okolnostima slučaja.

Nadalje, izjave podnositelja predstavljale su samo jedan od mnogobrojnih elemenata na temelju kojih je pokrenut kazneni postupak protiv trojice podnositelja. Naime, postojali su dokazi iz kojih je proizlazilo da su podnositelji sudjelovali u izradi bombe, kao i dokazi o njihovim ekstremnim pogledima na svijet i njihovoj reakciji u trenutku kada je bomba detonirana. Raspravni sudac je detaljno sažeo optužnicu i dokaze obrane te ukazao poroti na

pravna pitanja na koja treba dati odgovor. Pritom im je naglasio da uzmu u obzir da su podnositelji prethodno ispitani bez branitelja.

Veliko vijeće je također imalo na umu i snažni interes javnosti u pogledu sprječavanja i kažnjavanja terorističkih napada kojima je čija svrha izazivanje straha kod nevinih civila, izazivanje kaosa i panike te onemogućavanje funkcioniranja svakodnevnog života.

Zaključno, Veliko vijeće je utvrdilo kako je kazneni postupak u odnosu na tri podnositelja bio pošten te kako u odnosu na njih nije došlo do povrede čl. 6. st. 1. 3 (c) Konvencije.

Međutim, u odnosu na četvrtog podnositelja, Veliko vijeće je smatralo kako Vlada nije dostavila uvjerljive razloge zbog kojih je došlo do uskrate prava na branitelja te zbog čega podnositelj nije obaviješten o pravu na šutnju. Nije postojala nikakva pravna osnova u domaćem pravu koja bi opravdala takvo postupanje u trenutku kada je četvrti podnositelj počeo iznositi izjave iz kojih se moglo zaključiti da je kriv. Štoviše, takvo postupanje policije bilo je suprotno propisanoj proceduri u takvim slučajevima. Osim toga, niti domaći sudovi niti Sud nisu imali naknadnu mogućnost ispitati policijske odluke i utvrditi je li se prilikom ispitivanja četvrtog podnositelja vodilo računa o njegovim procesnim pravima, budući da nije postojao zapisnik s ispitivanja niti drugi dokaz o tome.

U odnosu na četvrtog podnositelja postupanje policije bilo je suprotno propisanoj proceduri. Osim toga, niti domaći sudovi niti Sud nisu imali naknadnu mogućnost ispitati policijske odluke i utvrditi je li se prilikom ispitivanja četvrtog podnositelja vodilo računa o njegovim procesnim pravima, budući da nije postojao zapisnik s ispitivanja niti drugi dokaz o tome.

Veliko vijeće je uzelo u obzir činjenicu kako je četvrti podnositelj mogao tražiti izdavanje dokaza. I u njegovom slučaju je provedeno “suđenje unutar suđenja”, a nadležni sud je utvrdio kako se ne radi o iznuđenoj izjavi niti je postupanje policije na bilo koji način ugrozilo vjerodostojnost njegove izjave. Prije rasprave, nadležni sudac je na temelju zahtjeva četvrtog podnositelja ponovno ispitao okolnosti u kojima je isti dao izjavu policiji. Utvrdio je kako podnositelj nakon konzultiranja odvjetnika nije povukao izjavu. Štoviše, četvrti podnositelj je svoju obranu temeljio na njoj. Usprkos tome, začuđujuće je da tijekom rasprave nije ispitan policijski službenik koji je odobrio da se četvrtog podnositelja ispituje bez prethodne obavijesti o pravu na šutnju i bez branitelja. Prema mišljenju Veliko vijeća to je značilo da raspravni sud i kasnije žalbeni sud nisu bili u mogućnosti ispitati razloge zbog kojih je do navedenih uskrata došlo.

Povrh toga, državno tužiteljstvo je izjavu četvrtog podnositelja smatralo najznačajnijom za postupak protiv njega jer je iz nje proizašla sumnja da je on sudjelovao u počinjenju terorističkog napada. Na temelju te sumnje policija je poduzela druge radnje koje su dovele do podizanja optužnice. Stoga je Veliko vijeće zaključilo kako je izjava četvrtog podnositelja predstavljala značajan dio dokaznog materijala na kojem je optužnica utemeljena.

Veliko vijeće je isto tako primijetilo da je raspravni sudac ukazao poroti da izjavu četvrtog podnositelja uzmu o obzir ukoliko smatraju da nije dana pod prisilom te da bi on takvu izjavu dao čak i da je policija postupila po propisanoj proceduri. Veliko vijeće je zauzelo stav da je na takav način poroti ostavljena preširoka sloboda ocjene iskaza podnositelja u kaznenom postupku.

Veliko vijeće je istaknulo težinu djela koje je četvrtom podnositelju stavljeno na teret. Istaknulo je da se opasnost od terorističkih prijetnji može neutralizirati isključivo učinkovitim istragom, progonom i kažnjavanjem svih sudionika. Međutim, uzimajući u obzir konvencijske zahtjeve koji moraju biti ispunjeni u slučaju pretpostavke da postupak nije bio pošten i kumulativne propuste u odnosu na četvrtog podnositelja, Sud je zaključio kako je u njegovom slučaju došlo do povrede čl. 6. st. 1. i st 3. (c) Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

16.000,00 EUR – na ime troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *terorizam*
- *pravo na pošteno suđenje*
- *pravo na branitelja*
- *ograničenja prava na branitelja*
- *ispitivanje pred policijom*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

**NEMA POVREDE - KASACIJSKI SUD NIJE PRIMIJENIO PRETJERANI
FORMALIZAM PRILIKOM ODBACIVANJA ŽALBE KAO
NEDOPUŠTENE**

TREVISANATO protiv ITALIJE

*zahtjev br. 32610/07
presuda od 15. rujna 2016.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj je 32 godine radio kao zaposlenik IBM-a, od toga 23 godine kao menadžer. Podnositelj je u studenom 1994. godine uručena odluka o otkazu, s otkaznim rokom od godinu dana. Unutar otkaznog roka podnositelj je premješten na niže rangirano radno mjesto.

Podnositelj je najprije osporavao odluku o premještanju na niže rangirano radno mjesto, a potom je u rujnu 2004. godine pred Radnim sudom u Milanu pokrenuo parnični postupak radi proglašenja odluke o otkazu ništetnom i vraćanja na posao.

Radni sud u Milanu odbacio je tužbu kao nedopuštenu. Podnositelj je zatim podnio žalbu koju je žalbeni sud odbio. U studenom 2007. godine, podnositelj je podnio žalbu Kasacijskom sudu. Istaknuo je da u slučaju kolektivnog otkazivanja kojeg regulira čl. 1. Direktive Vijeća 95/98,⁵ isključenje menadžera iz ukupnog broja zaposlenika nije prema tumačenju Suda Europske unije u skladu s regulativom Europske unije. Dana 28. listopada 2010. godine, Kasacijski sud odbacio je žalbu kao nedopuštenu, pozivajući se na čl. 366bis Zakona o parničnom postupku koji zahtjeva da žalbeni razlozi moraju biti navedeni jer će u suprotnom doći do odbacivanja žalbe. Podnositelj je naknadno podnio zahtjev za podnošenje revizije koji je proglašen nedopuštenim.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na čl. 6. st. 1. Konvencije, podnositelj je pred Sudom prigovorio da je došlo do povrede prava na pošteno suđenje jer je Kasacijski sud postupio pretjerano formalistički.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je zaključio kako je svrha čl. 366bis Zakona o parničnom postupku osigurati interese stranaka u postupku i osigurati ujednačeno tumačenje prava od strane Kasacijskog suda. Sud je ocijenio da ograničenja za podnošenje žalbe propisana čl. 366bis ostvaruju legitiman cilj budući da su u skladu načelom pravne sigurnosti i omogućavaju pravilno upravljanje postupkom.

⁵ DIREKTIVA VIJEĆA 98/59/EZ od 20. srpnja 1998. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na kolektivno otkazivanje

Podnositelj je u žalbi Kasacijskom sudu istaknuo da su menadžeri isključeni iz primjene Zakona br. 223/1991, navodeći da je takvo isključenje protivno Direktivi Vijeća 95/98 kojom se usklađuje zakonodavstva zemalja članica EU u pogledu kolektivnog otpuštanja, pozivajući se pritom na praksu Suda Europske unije. Međutim, podnositelj nije naveo koje pravno načelo je pritom povrijeđeno. Kasacijski sud je odbacio žalbu zbog toga što podnositelj nije naveo na koji se žalbeni razlog poziva, uslijed čega taj sud nije mogao identificirati zbog čega je žalba podnesena. Kasacijski sud je naglasio kako bi interpretacija žalbenih razloga iz sadržaja žalbe dovela do povrede čl. 366bis Zakona o parničnom postupku koji propisuje uvjete dopuštenosti za podnošenje žalbe.

Uvjet jasnog navođenja žalbenog razloga nije od podnositelja zahtijevalo poseban trud. Sud je stoga zaključio da Kasacijski sud nije postupio previše formalistički kada je odbacio žalbu kao nedopuštenu.

Sud je zaključio kako je podnositelj propustio navesti žalbeni razlog, čime je postupio protivno čl. 366bis Zakona o parničnom postupku. Sud smatra da jasno navođenje žalbenog razloga nije od podnositelja zahtijevalo poseban trud. Sud je stoga zaključio da Kasacijski sud nije postupio previše formalistički kada je odbacio žalbu kao nedopuštenu.

Povrh toga, Sud je ustanovio da odluka Kasacijskog suda nije proizašla iz sudačkog tumačenja uvjeta dopuštenosti, već je izričito utemeljena na čl. 366bis Zakona o parničnom postupku koji propisuje uvjete dopuštenosti za podnošenje žalbe. Navedeni članak stupio je na snagu 2. veljače 2006. godine, dakle prije nego što je podnositelj podnio žalbu. Podnositeljev odvjetnik je stoga trebao znati za navedeni uvjet dopuštenosti koji je proizlazio iz jasne zakonske odredbe koju Kasacijski sud primjenjuje na dosljedan način.

Sud je stoga utvrdio kako nije došlo do povrede čl. 6. st. 1. Konvencije jer u podnositeljevom slučaju nije došlo do neproporcionalnog ograničenja njegovog prava na pristup sudu.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na pošteno suđenje*
- *žalbeni razlozi*
- *nedopuštenost žalbe*
- *formalni uvjeti*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

NEMA POVREDE PRAVA NA POŠTENO SUĐENJE ZBOG TOGA ŠTO OKRIVLJENIK NIJE BIO PRISUTAN NA RASPRAVI PRED ŽALBENIM SUDOM

HERNANDEZ ROYO protiv ŠPANJOLSKE

*zahtjev broj 16033/12
presuda od 20. rujna 2016.*

❖ ČINJENICE

Protiv dvojice podnositelja zahtjeva vodio se kazneni postupak zbog kaznenih djela prijevare i krivotvorenja privatne isprave. Nakon javne rasprave na kojoj su podnositelji dali iskaze, prvostupanjski sud ih je oslobodio optužbe.

Državni odvjetnik i oštećenik podnijeli su žalbe. Žalbeni sud je po žalbi oštećenika odredio da će sam održati raspravu na kojoj će ispitati dva nova svjedoka. Oba okrivljenika uredno su pozvana na raspravu pred žalbenim sudom. Raspravi pred žalbenim sudom nazočio je samo jedan od okrivljenika. Žalbeni sud utvrdio je drugačije činjenično stanje u odnosu na utvrđenja prvostupanjskog suda, te je slijedom tako utvrđenih činjenica osudio okrivljenike kao supočinitelje kaznenog djela prijevare, dok je u odnosu na kazneno djelo krivotvorenja privatne isprave potvrdio oslobađajuću presudu. Podnositelji su osuđeni na kaznu zatvora u trajanju od 9 mjeseci.

Podnositelji su potom zatražili da se žalbeni postupak proglašeni nevažećim, međutim isti žalbeni sud je utvrdio da je drugostupanjska odluka donesena u skladu sa ustavnim i zakonskim odredbama kojima se propisuje žalbeni postupak protiv oslobađajuće presude.

Ustavni sud odbio je ustavnu tužbu podnositelja, utvrdivši da je pravo na obranu podnositelja u žalbenom postupku bilo osigurano putem poziva na raspravu, ali da sami podnositelji nisu iskoristili mogućnost da na javnom ročištu iznose dokaze.

❖ PRIGOVORI

Podnositelji pred Sudom prigovaraju da su im je povrijeđeno pravo na pošteno suđenje jer mjerodavno domaće pravo nije predviđalo da se okrivljenike sasluša u žalbenom postupku. Nadalje, ističu da su, budući da je žalbeni sud utvrdio drugačije činjenično stanje u odnosu na prvostupanjski sud, svi dokazi trebali biti ponovno izvedeni u žalbenom postupku.

❖ ODLUKA SUDA

Sud je ponovio svoju raniju praksu prema kojoj žalbeni sud treba održati javnu raspravu ukoliko preispituje činjenična utvrđenja prvostupanjskog suda.

Sud je ujedno potvrdio stajališta domaćih sudova da su podnositelji imali na raspolaganju nekoliko mogućnosti da zatraže da ih žalbeni sud sasluša – najprije kada ih je žalbeni sud obavijestio o održavanju ročišta povodom žalbe; a potom i nakon saslušanja svjedoka, kada su

branitelji podnositelja mogli predložiti da podnositelji budu saslušani kako bi osporili iskaze svjedoka.

Žalbeni sud treba održati javnu raspravu ukoliko preispituje činjenična utvrđenja prvostupanjskog suda.

Sud je utvrdio da se žalbenom sudu ne može predbaciti da je podnositeljima uskratio pravo na pošteno suđenje. Sud je na vlastitu inicijativu, nakon što je odredio održavanje javne rasprave radi iznošenja daljnjih dokaza, pozvao podnositelje na raspravu, čime im je omogućio da sudjeluju na raspravi.

Prvi podnositelj nije prisustvovao raspravi, a njegov branitelj nije naveo razloge izostanka. Drugi podnositelj je bio raspravi u prisutnosti branitelja, ali nije iznio nikakve prijedloge. Stoga je Sud zaključio kako podnositelji nisu iskoristili priliku da sudjeluju u žalbenom postupku, iako im je to bilo omogućeno.

Naposljetku, Sud je preispitao prigovore podnositelja da je žalbeni sud trebao ponovno izvesti sve dokaze koje je izveo prvostupanjski sud, te naglasio kako su odredbe kojima se regulira dokazni postupak primarno u domeni domaćeg prava, te da je u konkretnom postupku način pribavljanja dokaza u cjelini bio pošten.

Stoga je utvrdio da nije došlo do povrede prava na pošteno suđenje.

KLJUČNE RIJEČI:

- *pravo na pošteno suđenje*
- *kazneni postupak*
- *javna rasprava pred žalbenim sudom*
- *izvođenje dokaza*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

ČLANAK 8.

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

POVREDA PRAVA NA ZAŠTITU OBITELJSKOG ŽIVOTA ZBOG NEMOGUĆNOSTI PODNOŠITELJA DA U POTPUNOSTI OSTVARI PRAVO NA SUSRETE I DRUŽENJA S DJETETOM

GIORGIONI protiv ITALIJE

*zahtjev br. 43299/12
presuda od 15. rujna 2016.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj se tijekom kolovoza 2006. godine razveo od supruge s kojom ima sina. Nedugo nakon razvoda podnositeljeva bivša supruga usprotivila se bilo kakvom obliku kontakata između podnositelja i njihovog sina. Podnositelj je pred nadležnim sudom pokrenuo postupak radi ostvarivanja prava na susrete i druženja. Odlukom od dana 22. lipnja 2008. godine, nadležni sud je bivšoj supruzi povjerio sina na odgoj i čuvanje, a podnositelju pravo na susrete i druženja u trajanju od dva dana tjedno te mu je naložio isplatu naknade za uzdržavanje djeteta.

Podnositeljeva bivša supruga je podnositelju omogućavala susrete i druženja sa sinom isključivo u njezinoj prisutnosti. Stoga je tijekom 2008. godine podnositelj pokrenuo postupak pred nadležnim sudom koji je odredio da će lokalni centar za socijalnu skrb provoditi nadzor nad susretima i druženjima podnositelja i njegovog sina te je podnositelju naložio isplatu dospjelog, a nepodmirenog iznosa na ime uzdržavanja.

U travnju 2010. godine, nadležni sud je utvrdio kako majka odbija surađivati s centrom za socijalnu skrb te je odredio da će podnositelj ostvarivati pravo na susrete i druženja sa sinom pod nadzorom centra. Usprkos odluci suda, majka se nastavila protiviti susretima i druženjima koji se nisu odvijali u njezinoj prisutnosti. U studenom 2010. godine, podnositelj je

obavijestio centar za socijalnu skrb kako više ne želi viđati sina. Nakon toga, odbio je bilo kakav kontakt sa sinom, nije s njim želio razgovarati telefonom niti provoditi praznike.

Tijekom 2012. godine, podnositeljeva bivša supruga se odlučila preseliti sa sinom u drugi grad. Budući da je državno tužiteljstvo utvrdilo da podnositelj više uopće ne viđa sina niti plaća uzdržavanje, podnijelo je nadležnom sudu prijedlog za oduzimanje roditeljske skrbi. Podnositelj je, pak, zatražio da mu se sin povjeri na odgoj i čuvanje. Nadležni sud je spojio postupke te je majci odobrio da se preseli sa sinom zbog toga što je podnositelj prestao izvršavati svoje pravo na susrete i druženja. Nadležni sud je zatražio od centra za socijalnu skrb da odredi plan po kojem će se odvijati susreti i druženja podnositelja sa sinom. Tijekom 2014. godine, Okružni sud u Bergamu je podnositeljevoj bivšoj supruzi izrekao uvjetnu osudu zbog onemogućavanja podnositelju susreta i druženja sa sinom, dok je podnositelju izrekao zatvorsku kaznu u trajanju od 3 mjeseca zbog neplaćanja uzdržavanja, napuštanja djeteta i zlostavljanja bivše supruge.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na čl. 8. Konvencije, podnositelj je pred Sudom prigovarao da su domaća tijela tolerirala činjenicu da mu je bivša supruga onemogućavala viđanje sina te da je sina okrenula protiv njega. Prigovarao je da nadležna domaća tijela nisu poduzela potrebne mjere koje bi mu omogućile viđanje sina.

❖ **ODLUKA SUDA**

Sud je podnositeljev predmet ispitivao u okviru dva zasebna razdoblja.

U odnosu na prvo razdoblje (od kolovoza 2006. do studenog 2010.), Sud je utvrdio kako je podnositelj od 2006. godine pokušao ostvariti susrete i druženja sa sinom, ali unatoč sudskoj odluci nije bio u mogućnosti ostvariti to pravo u punom opsegu zbog toga što je bivša supruga zahtijevala da bude prisutna kada on to pravo ostvaruje. Sud je zaključio kako nedostatak suradnje između roditelja nije sprječavao domaće sudove da poduzmu radnje koje su bile potrebne za održavanje obiteljskih veza. Posebice, domaći sudovi nisu, već tijekom postupka za razvod braka, poduzeli odgovarajuće mjere koje bi omogućile učinkovito ostvarivanje susreta i druženja između roditelja i djeteta. Domaći sudovi su prihvatili situaciju u kojoj je majka onemogućavala podnositelju da viđa dijete, a koja je trajala oko četiri godine.

Sud je primijetio da je Okružni sud u Bergamu automatizmom izrekao čitav niz mjera, kao primjerice mjeru nadzora nad ostvarivanjem susreta i druženja, bez da je pri tom vodio računa o okolnostima konkretnog slučaja. Sud je stoga utvrdio da je došlo do povrede čl. 8. Konvencije.

U odnosu na drugo razdoblje (od studenog 2010. do 2016.), Sud je primijetio da su domaća tijela od 2010. godine poduzimala radnje koje bi

Nedostatak suradnje između roditelja ne sprječava domaće sudove da poduzmu radnje koje su bile potrebne za održavanje obiteljskih veza.

omogućile podnositelju da viđa svog sina, ali da je podnositelj u određenom trenutku odlučio prekinuti kontakte sa sinom. Prema mišljenju Suda, podnositeljev sin je očevo postupanje najvjerojatnije protumačio kao napuštanje. Budući da podnositelj tijekom razdoblja od pet godina nije kontaktirao sa sinom, Sud je utvrdio da su domaća tijela nakon 2010. godine poduzela odgovarajuće mjere u cilju poboljšanja odnosa između bivših supružnika. Stoga je utvrdio da u odnosu na drugo razdoblje nije došlo do povrede čl. 8. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

Utvrđenje povrede čl. 8. Konvencije samo po sebi predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu nematerijalne štete.

10.000,00 EUR - na ime naknade troškova postupka.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na zaštitu obiteljskog života*
- *pravo na susrete i druženja*
- *nesuradnja roditelja*
- *obveze nadležnih tijela pri omogućavanju susreta i druženja*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

PODNOŠITELJEV ZAHTEJEV ZA ZAŠTITOM PRAVA NA DOM OČIGLEDNO JE NEOSNOVAN

FRLAN protiv HRVATSKE

*zahtjev br. 2545/14
odluka od 20. rujna 2016.*

❖ ČINJENICE

Dana 28. veljače 1995. godine podnositelj je uzeo kredit u iznosu od 193,400 njemačkih maraka (DEM). Kao instrument osiguranja koristio je kuću, dopuštajući banci da na njoj upiše založno pravo. S obzirom da podnositelj nije vraćao kredit, banka je pokrenula ovršni postupak protiv podnositelja radi oduzimanja i prodaje njegove kuće. Sud je prihvatio prijedlog banke i donio rješenje o ovrsi na nekretnini. Podnositelj je podnio žalbu, ali županijski sud je žalbu odbio kao neosnovanu, smatrajući da su zakonski uvjeti za provedbu ovrhe ispunjeni.

Dana 8. ožujka 2011. godine sud je održao drugu javnu dražbu za prodaju kuće. Kuća je prodana jedinom ponuditelju.

Podnositelj je podnio više prijedloga za odgodu ovrhe. Između ostalog, tražio je odgodu sve dok njegov spor s bankom ne bude okončan. Općinski građanski sud proglasio je podnositeljev prijedlog nedopuštenim, navodeći da nisu ispunjeni zakonski uvjeti za odgodu te da je izgubio pravo na posjed kuće u trenutku primitka zaključka o dosudi kuće kupcu.

Dana 1. ožujka 2013. godine uređujući sudac održao je sastanak s odvjetnicima stranaka, sudskim ovršiteljem i policijom kako bi ih obavijestio da će se iduće iseljenje provesti bez prethodne najave, ali da do njega neće doći prije 11. ožujka 2013. godine. Podnositelj je podnio zahtjev Općinskom građanskom sudu u Zagrebu za izuzeće suca koji je vodio postupak, navodeći da je pripremao „tajno iseljenje“, ali zahtjev je bio odbijen.

Nakon što je Općinski građanski sud u Zagrebu zakazao ovrhu za 16. travnja 2013. godine, podnositelj je podnio ustavnu tužbu. Ustavni sud je tužbu proglasio nedopuštenom. Zakazanog datuma podnositelj i njegova obitelj bili su iseljeni.

Tužbom koju je podnio protiv kupca nekretnine pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu, podnositelj je tražio utvrđivanje suvlasništva nad garažom i dvorištem uz kuću, navodeći da je kupac na usmenoj javnoj dražbi kupio samo kuću. Općinski građanski sud odbio je podnositeljevu tužbu, navodeći da je kupac kupio imanje u cijelosti i u dobroj vjeri. Postupak u povodu podnositeljeve žalbe još je u tijeku.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na čl. 8. Konvencije (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života), podnositelj je prigovarao da je prodajom njegove kuće u ovršnom postupku povrijeđeno njegovo pravo na poštovanje doma.

❖ OCJENA SUDA

Sud je utvrdio da je podnositelj dobrovoljno koristio kuću kao instrument osiguranja kredita te da je izričito pristao da, u slučaju neisplate kredita, vjerovnik naplati nepodmireni dug prodajom njegove kuće.

Nadalje, Sud je utvrdio da podnositelj nije pokrenuo odgovarajuće postupke radi preispitivanja ugovora o kreditu koji su mu bili dostupni pred nacionalnim sudovima. Podnositelj je slobodno sklopio ugovor o kreditu te pristao da se njegova isplata osigura kućom kao instrumentom osiguranja. Podnositelj je stoga morao biti svjestan da će kuća biti prodana radi isplate nepodmirenih dugovanja.

Prodaja podnositeljeve kuće u ovršnom postupku bila je posljedica neispunjavanja njegovih ugovornih obveza, i to posljedica na koju je podnositelj izričito pristao.

Sud je smatrao da je prodaja podnositeljeve kuće u ovršnom postupku bila posljedica neispunjavanja njegovih ugovornih obveza. Štoviše, to je bila posljedica na koju je podnositelj izričito pristao.

Naposljetku, Sud je zaključio da je podnositeljev zahtjev očigledno neosnovan te da mora biti odbačen u skladu sa čl. 35. st. 3.(a) i 4. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na dom*
- *ovrha na nekretnini*
- *iseljenje*
- *neispunjavanje ugovornih obveza*
- *očigledna neosnovanost zahtjeva*

Službeni tekst odluke pogledajte [ovdje](#).

Prijevod odluke na hrvatski jezik pogledajte [ovdje](#).

ZABRANA DISKRIMINACIJE

ČLANAK 14.

Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.

ZAKONSKE ODREDBE O MIROVINAMA VOJNIKA GURKA NISU BILE DISKRIMINATORNE

BRITISH GURKHA WELFARE SOCIETY I OSTALI protiv UJEDINJENE KRALJEVINE

*zahtjev br. 44818/11
presuda od 15. rujna 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su British Gurkha Welfare Society, nevladina organizacija koja djeluje u ime 399 veterana Gurka, i dva umirovljena vojnika Gurka.

Nepalski vojnici Gurke služili su britanskoj Kruni od 1815. godine. U početku su djelovali u okviru (britanske) indijske vojske da bi nakon proglašenja nezavisnosti Indije 1947. godine četiri njihove pukovnije postale sastavni dio britanske vojske. Danas djeluju kao „Brigada Gurke“ te se u nju mogu prijavljivati samo nepalski državljani.

Gurke odlaze u mirovinu nakon 15 godina službe, uz mogućnost produljenja tog razdoblja, ovisno o rangu. Mirovinski plan za vojnike Gurka utvrđen je 1949. godine, a primjenjivao se na sličan način kao i bivši mirovinski plan za vojnike indijske vojske. Visina mirovine se određivala s obzirom na troškove života u Nepal, jer se očekivalo da će nakon umirovljenja Gurke nastaviti živjeti u Nepal. Situacija se bitno promijenila nakon 1. srpnja 1997. godine kada je baza Gurka preseljena u Ujedinjenu Kraljevinu.

Tijekom 2004. godine britanske vlasti su ustanovile da se položaj Gurka tijekom vremena promijenio te da se razlike vezane uz uvjete obavljanja njihove službe (uključujući i pravo na mirovinu) ne mogu više opravdavati na pravnoj ili moralnoj osnovi. Posljedično, britanske vlasti su 2007. godine vojnicima Gurka ponudile mirovinski plan prema kojem bi se njihove mirovine uskladile s mirovinama vojnika britanske vojske. Navedena ponuda omogućila je vojnicima Gurka koji su umirovljeni na dan ili nakon 1. srpnja 1997. godine da prijeđu na mirovinski sustav ostalih vojnika britanske vojske, ukoliko su bili u službi britanske vojske

najmanje četiri godine. Prijenos prava na mirovinu stečenih nakon 1. srpnja 1997. godine vršio se po modelu godina-za-godinu. U odnosu na razdoblje prije 1. srpnja 1997. godine, jedna godina službe vojnika Gurka vrednovala se kao 23 do 36% jedne godine službe ostalih vojnika britanske vojske istog ranga.

Tijekom ožujka 2008. godine podnositelji su pokrenuli postupak pred britanskim sudovima radi osporavanja zakonitosti odluke prema kojoj vojnici Gurka, umirovljeni prije 1. srpnja 1997. godine, nisu imali mogućnost prelaska na novi mirovinski plan, kao i zakonitost odluke prema kojoj se vojnicima Gurka, umirovljenima nakon 1. srpnja 1997. godine, ranije godine službe nisu vrednovala jednako kao i ostalim vojnicima britanske vojske.

Podnositelji su prigovarali da su bili diskriminirani glede prava na vojnu mirovinu na osnovi dobi i/ili nacionalnosti. Tvrdili su da su bili stavljeni u nepovoljniji položaj od mlađih vojnika Gurka koji su imali više godina službe nakon 1. srpnja 1997. godine, kao i od ostalih vojnika britanske vojske. U siječnju 2010. godine Visoki sud je odbio njihov zahtjev. Vezano uz navodnu diskriminaciju na osnovi dobi, Visoki sud je smatrao da razlika u postupanju nije bila posljedica razlike u dobi, već činjenice da se služba obavljala nakon 1. srpnja 1997. godine. Vezano uz navodnu diskriminaciju na osnovi nacionalnosti, Visoki sud je bio mišljenja da se razlika u postupanju javila zbog različitog povijesnog položaja Gurka te da je određivanje dana 1. srpnja 1997. godine kao prekretnice za drugačije postupanje bilo racionalno i razumno. Žalba podnositelja na navedenu odluku bila je odbijena. Konačno, u prosincu 2010. godine Vrhovni sud nije odobrio podnošenje žalbe.

❖ **PRIGOVORI**

Pozivajući se na čl. 14. Konvencije (zabrana diskriminacije) u vezi sa čl. 1. Protokola br. 1 (zaštita vlasništva), podnositelji su prigovarali da su glede prava na mirovinu stavljeni u nepovoljniji položaj od ostalih vojnika britanske vojske, navodeći da se njihova služba procjenjivala tek kao 23% službe ostalih vojnika. Podnositelji su prigovarali da je takvo postupanje predstavljalo diskriminaciju na osnovi nacionalnosti, rase i dobi.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je ponovio da čl. 1. Protokola br. 1 ne jamči pravo na mirovinu određenog iznosa. Ukoliko je država ugovornica odlučila donijeti određeni mirovinski plan, ona to mora učiniti na način koji je u skladu sa čl. 14. Konvencije. Da bi se podnositelj mogao pozvati na povredu čl. 14 Konvencije, mora doći do razlike u postupanju na osnovi određenih svojstava osobe u istim ili bitno sličnim situacijama. Takva razlika u postupanju je diskriminatorna ukoliko nema objektivno i razumno opravdanje. Drugim riječima, ako nema legitiman cilj te ne postoji proporcionalnost između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi postići.

(a) Prigovor rasne diskriminacije

Podnositelji su priznali da nisu pokretali postupak vezan uz prigovor rasne diskriminacije pred domaćim sudovima. U tom dijelu, Sud je odbacio njihov zahtjev kao nedopušten zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

(b) Prigovor diskriminacije na osnovi nacionalnosti

Sud je smatrao da se prema vojnicima Gurka nesumnjivo postupalo drugačije nego prema ostalim vojnicima britanske vojske, s obzirom da su se do 1997. godine na njih primjenjivala pravila drugog mirovinskog sustava. Dodatno, za one vojnike koji su imali mogućnost prelaska na mirovinski sustav koji se primjenjivao na vojnike britanske vojske, po modelu godina-za-godinu mogla su se prenijeti samo ona prava na mirovinu koja su bila stečena nakon 1. srpnja 1997. godine, dok su se prava stečena za službu prije tog datuma vrednovala aktuarski (godina službe vojnika Gurka vrednovala se kao 23-36% vrijednosti jednogodišnje službe ostalih vojnika britanske vojske istog ranga). Sud je primijetio da su i same britanske vlasti priznale da se vojnici Gurka nalaze u nepovoljnijem položaju te da iznosi njihovih mirovina nisu prikladni.

Da bi se podnositelj mogao pozvati na povredu čl. 14 Konvencije, mora doći do razlike u postupanju na osnovi određenih svojstava osobe u istim ili bitno sličnim situacijama. Takva razlika u postupanju je diskriminatorna ukoliko nema objektivno i razumno opravdanje.

S obzirom da se baza Gurka premjestila u Ujedinjenu Kraljevinu i da su svi vojnici Gurka, koji su bili umirovljeni nakon 1. srpnja 1997. godine, a imali su najmanje četiri godine službe u britanskoj vojsci, mogli tražiti preseljenje u tu zemlju, Sud je ustanovio da su se od 2007. godine vojnici Gurka nalazili u „bitno sličnoj situaciji“ kao ostali vojnici britanske vojske.

Ipak, Sud je smatrao da je razlika u postupanju bila objektivno i razumno opravdana. Odabir dana 1. srpnja 1997. godine kao prekretnice nije bio proizvoljan. Navedeni datum označavao je preseljenje baze Gurka u Ujedinjenu Kraljevinu, a time i početak stvaranja veza s tom zemljom. Sud je bio mišljenja da vojnici Gurka umirovljeni prije tog datuma nisu uspostavili nikakvu vezu s Ujedinjenom Kraljevinom te da je za njih najprikladniji mirovinski plan koji se na njih primjenjivao u Nepal.

Nadalje, Sud je napomenuo da svrha povlaštenih vojnih mirovina nije bila omogućiti vojnicima život bez ostalih izvora prihoda nakon umirovljenja. Uzevši u obzir činjenicu da su vojnici Gurka odlazili u mirovinu nakon 15 godina službe, a većina ostalih vojnika britanske vojske nakon 22 godine, svakako se očekivalo da nakon napuštanja vojne službe imaju i druge izvore prihoda.

Naposljetku, Sud nije našao razlog zašto se visina mirovina vojnika Gurka ne bi određivala s obzirom na zemlju umirovljenja. Kao prvo, teško je uspoređivati položaj umirovljenika u

različitim zemljama temeljem socijalno-ekonomskih uvjeta života u tim zemljama. Kao drugo, mirovine su se smatrale oblikom „odgođene“ plaće, a mnogi poslodavci – i na domaćoj i na međunarodnoj razini – prilagođavaju plaće troškovima života u gradu ili zemlji zaposlenja.

Slijedom navedenog, Sud je zaključio da nije došlo do povrede čl. 14. Konvencije u vezi sa čl. 1. Protokola br. 1.

(c) Prigovor diskriminacije na osnovi dobi

Razlika u postupanju prema vojnicima Gurka na osnovi dobi proizlazila je iz odluke da će se po modelu godina-za-godinu procjenjivati samo služba nakon 1. srpnja 1997. godine. Sud je bio mišljenja da je svaka razlika u postupanju na osnovi dobi bila objektivno i razumno opravdana iz istih razloga kao i razlika u postupanju na osnovi nacionalnosti. I u ovom slučaju, Sud je zaključio da nije došlo do povrede čl. 14. Konvencije u vezi sa čl. 1. Protokola br. 1.

KLJUČNE RIJEČI

- *diskriminacija na osnovi rase, nacionalnosti i dobi*
- *pravo vlasništva*
- *povlaštene vojne mirovine*
- *promjena mirovinskog sustava*
- *opravdanost razlike u postupanju*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

BRISANJE ZAHTJEVA S LISTE

ČLANAK 37.

1. Sud može u svakom stadiju postupka odlučiti da izbriše neki zahtjev s liste slučajeva kad okolnosti dovode do zaključka:

a) da podnositelj ne namjerava ustrajati u svojem zahtjevu, ili

b) da je predmet riješen, ili

c) da iz nekog drugog razloga koji utvrdi Sud više nije opravdano nastaviti s daljnjim ispitivanjem zahtjeva.

Međutim, Sud će nastaviti ispitivanje zahtjeva ako to traže interesi poštovanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i dodatnim protokolima.

2. Sud može odlučiti da vrati zahtjev na svoju listu slučajeva ako smatra da to okolnosti opravdavaju.

NJEMAČKA VLADA OSIGURALA JE DA ODLUKA O DEPORTACIJI NE BUDE PROVEDENA – ZAHTJEV BRISAN S LISTE PREDMETA

KHAN protiv NJEMAČKE

*zahtjev br. 38030/12
presuda Velikog vijeća od 21. rujna 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva državljanka je Pakistana koja je tijekom 1991. godine sa suprugom stigla u Njemačku. Podnositeljčinom suprugu je u Njemačkoj odobren status izbjeglice. Podnositeljica je kasnije rodila sina, a tijekom 2001. godine odobren joj je privremeni boravak. Tijekom 2004. godine podnositeljica je izgubila posao čistačice zbog problema u ponašanju. Iste godine, razvela se od supruga nakon što već nekoliko godina nisu živjeli zajedno. U svibnju 2004. godine, podnositeljica je počinila ubojstvo, nakon čega je smještena u psihijatrijsku ustanovu. U srpnju 2005. godine, nadležni sud je utvrdio da je podnositeljica počinila ubojstvo u stanju nebrojivosti te je odredio njezino daljnje zadržavanje u psihijatrijskoj ustanovi i postavio joj zakonskog zastupnika. Podnositeljica je u psihijatrijskoj ustanovi boravila do studenog 2011. godine kada je određen njezin uvjetni otpust.

Dana 4. lipnja 2009. godine, nadležna njemačka tijela odredila su podnositeljčinu deportaciju. Sukladno njemačkom zakonodavstvu koje regulira pitanja stranaca te u svjetlu ubojstva koje je počinila, njemačka tijela ocijenila su da podnositeljica predstavlja opasnost za javnu sigurnost. Podnositeljica je protiv odluke o deportaciji podnijela ustavnu tužbu koju je Federalni Ustavni sud odbacio.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na čl. 8. Konvencije, podnositeljica je prigovarala da će doći do povrede prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života, ukoliko bude deportirana u Irak. Istaknula je da se njezino zdravstveno stanje poboljšalo zahvaljujući medicinskom tretmanu kojem je podvrgnuta te da bi uskraćivanje takve medicinske skrbi dovela do pogoršanja njezinog psihičkog zdravlja.

Sud je presudom od dana 23. travnja 2015. godine, utvrdio da neće doći do povrede čl. 8. Konvencije u slučaju podnositeljčine deportacije u Irak. Dana 23. srpnja 2015. godine, podnositeljica je podnijela zahtjev za upućivanje predmeta Velikom vijeću.

❖ OCJENA VELIKOG VIJEĆA

Njemačka Vlada je Velikom vijeću dala dovoljno osiguranje da podnositeljica neće biti deportirana temeljem odluke o deportaciji od dana 4. lipnja 2009. godine u odnosu na koju je podnijela zahtjev Sudu. Povrh toga, dala je osiguranje da će njemačka tijela donijeti novu odluku o deportaciji koja će se provesti tek nakon detaljnog medicinskog pregleda uzimajući u obzir protok vremena od 2009. godine.

Veliko vijeće nije imalo razloga sumnjati u vjerodostojnost osiguranja koje je dala njemačka Vlada te u njegov obvezujući učinak. Veliko vijeće je utvrdilo da odluka od deportaciji od dana 4. lipnja 2009. godine nije više na snazi te da je podnositeljici osiguran boravak u Njemačkoj do daljnjeg. Isto tako je utvrdilo da će, ukoliko nadležna njemačka tijela donesu novu odluku o deportaciji, podnositeljica protiv takve odluke na raspolaganju imati odgovarajuća pravna sredstva te će, ukoliko bude potrebno, moći podnijeti novi zahtjev Sudu.

Veliko vijeće je utvrdilo kako podnositeljici niti trenutno, niti u bliskoj budućnosti ne prijete opasnost od deportacije te je u vidu supsidijarne prirode zaštitnog mehanizma konvencijske zaštite sukladno čl. 37. st. 1 (c) Konvencije odlučio izbrisati predmet s liste.

Njemačka Vlada je Velikom vijeću dala dovoljno osiguranje da podnositeljica neće biti deportirana temeljem odluke o deportaciji od dana 4. lipnja 2009. godine u odnosu na koju je podnijela zahtjev Sudu.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na zaštitu privatnog i obiteljskog života*
- *deportacija*
- *supsidijarna zaštita*
- *brisanje zahtjeva s liste*

Službeni tekst pogledajte [ovdje](#).

ZAŠTITA VLASNIŠTVA

ČLANAK 1. PROTOKOLA BR. 1.

1. Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

2. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

LATVIJSKI NACIONALNI SUDOVI POSTIGLI SU PRAVIČNU RAVNOTEŽU PRILIKOM ODLUČIVANJA O AUTORSKIM PRAVIMA

SIA AKKA/LAA protiv LATVIJE

*zahtjev br. 562/05
presuda od 12. srpnja 2016.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljica, SIA AKKA/LAA (Agencija za autorska prava i komunikacije/Udruženje latvijskih autora, dalje: Agencija), je neprofitna organizacija čiji su članovi različiti latvijski umjetnici.

Agencija koja je zastupala interese velikog broja domaćih i inozemnih autora glazbenih djela upravljajući njihovim autorskim pravima, nije uspjela sklopiti nove ugovore o licenci s određenim tvrtkama za emitiranje u Latviji. Usprkos tome, neke od tih tvrtki nastavile su emitirati glazbena djela u pogledu kojih je Agencija zastupala autorska prava.

Tijekom 2002. Agencija je podnijela tužbu protiv privatne radiopostaje zbog povrede autorskih prava. Tužena radiopostaja je podnijela protutužbu navodeći da je Agencija zlorabila svoj dominantni položaj, određujući visoke naknade autorskih prava. Također, tražila je od suda da se naloži podnositeljici sklapanje ugovora o licenci po pravičnoj naknadi. U siječnju 2003. godine sud je utvrdio da je radiopostaja povrijedila autorska prava i odredbe Zakona o autorskim pravima. Vezano uz protutužbu, sud je Agenciji naložio sklapanje ugovora o licenci za naredno trogodišnje razdoblje uz naknadu u visini od 2% mjesečnog neto prometa radiopostaje.

Tijekom 2003. godine Agencija je sličnu tužbu podnijela protiv državne radiopostaje. Radiopostaja je, također, uzvratila protutužbom tražeći od suda da prizna kako su stranke u spornom razdoblju zapravo bile u ugovornom odnosu. Tužba Agencije je u travnju 2004. godine bila odbijena, protutužba usvojena te je Agenciji naloženo da sklopi ugovor o licenci.

❖ PRIGOVORI

Pozivajući se na čl. 1. Protokola br. 1 (zaštita vlasništva), Agencija je prigovarala da su nacionalni sudovi, time što su naložili sklapanje ugovora o licenci i odredili naknadu za autorska prava, ograničili autorska prava glazbenika koje je ona zastupala.

❖ OCJENA SUDA

Sud je najprije utvrdio da se Agencija, kao organizacija koju su autori osnovali radi zaštite svojih autorskih prava, te sukladno domaćem pravnom poretku na nju prenijeli ta ista prava, može smatrati žrtvom mjera kojima se utječe na navedena prava.

Ispitujući razmjernost miješanja domaćih vlasti u autorska prava, Sud je utvrdio da su odluke nacionalnih sudova kojima je naloženo sklapanje ugovora o licenci između Agencije i dviju radiopostaja te određena naknada za autorskih prava bile utemeljene na zakonu, točnije na Zakonu o autorskim pravima. Prema tom zakonu, ukoliko se stranke ne mogu sporazumjeti o naknadi za autorska prava, niti je o tome odluku donijelo neko drugo tijelo, tada o naknadi odlučuju sudovi.

Nadalje, Sud je smatrao da su odluke nacionalnih sudova bile donesene u javnom interesu, posebice u interesu radiopostaja kojima su sklopljeni ugovori o licenci omogućili zakonito emitiranje, kao i u općem interesu zajednice da ima pristup glazbenim djelima.

Organizacija koju su autori osnovali radi zaštite svojih autorskih prava, te sukladno domaćem pravnom poretku na nju prenijeli ta ista prava, može se smatrati žrtvom mjera kojima se utječe na ta autorska prava.

Sud je bio mišljenja da su latvijske vlasti postigle pravičnu ravnotežu između zaštite javnog interesa s jedne strane, te prava Agencije na pravičnu naknadu od korištenja glazbenih djela s druge strane. Sud je pritom uzeo u obzir nekoliko elemenata.

Kao prvo, prije određivanja naknade autorskih prava, nacionalni sudovi su omogućili strankama da se o visini naknade sporazumiju tijekom postupka. Kao drugo, sudovi su ustanovili da, u

slučajevima kada su stranke u načelu spremne na sporazum, zabranjivanje emitiranja ne bi odgovalo interesima nositelja autorskih prava. Kao treće, obveza stranaka da sklope ugovora o licenci bila je ograničena i s obzirom na doseg i s obzirom na vrijeme. Naknada autorskih prava bila je ugovorena za trogodišnje razdoblje, dok su u postupku pokrenutom protiv državne radiopostaje stranke bile obvezane na sklapanje ugovora o licenci te su imale mogućnost ponovnog pregovaranja o visini naknade.

Slijedom navedenog, Sud je zaključio da nije došlo do povrede čl. 1. Protokola br. 1.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo vlasništva*
- *zaštita autorskih prava*
- *načelo jednakosti oružja*
- *organizacija kao žrtva povrede konvencijskih prava*
- *postizanje pravične ravnoteže*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).